

د اسلامي دولت

اساسي قانون

حکمتیار

د اسلامي دولت اساسي قانون

فهرست

صفحه	عنوان
الف	سريزه
۱	لومړۍ فصل . عموميات
۱۲	دوهم فصل . د اتباعو اساسي حقوق
۳۰	درېيم فصل . ولسمشر
۳۷	څلورم فصل . حکومت
۴۱	پنځم فصل . ولسي جرگه
۵۰	شپږم فصل . ستره شوری
۵۲	اووم فصل . قضاء
۵۸	اتم فصل . قانون ساتي شوری
۶۰	نهم فصل . اداره
۶۴	لسم فصل . اضطراري حالت
۶۶	یولسم فصل . متفرقه احکام

بسم الله الرحمن الرحيم

سريزه

افغان سرلوړی او مؤمن ولس په دې ايمان لري چې

• الله تعالى د ځمکې او آسمانونو يوازی رب دی چې له ده پرته بل معبود نشته.

• قرآن وروستی الهي کتاب او محمد عليه الصلاة والسلام د الله تعالى آخري پيغمبر او د قيامت تر ورځې د نړۍ د ټولو انسانانو لارښود دی.

• انسان د الله تعالى د خليفه په توگه په دې مامور دی چې نه به له الله تعالى پرته د بل چا په وړاندې د انقياد او عبادت سر ټيټوي او نه به له ده پرته بل چا ته د استعانت لاس اوږدوي، د ژوندانه ټولې چارې به د قرآن د لارښوونو په رڼا کې تنظيموي، ټول انسانان به د يوې ستري کورنۍ غړي گڼي، اجتماعي عدالت او د انسانانو ترمنځ ورورولي به ئې شعار وي، له ظلم، د بل پر حقوقو له تېرې، د ظالم له ملگرتيا او ظلم ته له تسليمېدو به ډډه کوي، په عدالت او برابري

ولاړه داسې هوسا او ډاډمنه ټولنه به جوړوي چې د هر انسان ژوند، کرامت، حقوق او شتمني له هر راز تېرې او تعرض خوندي وي، چارواکي د خلکو استازي او د قانون پلي کول، حق ته بلنه، په معروف گمارنه، د منکراتو مخنيوی، د ظلم او ظالم مقابلې او له مظلوم نه دفاع ئې دنده وي.

• په دې حقایقو ايمان سره، دغو سترو او سپېڅلو اهدافو ته د رسېدو په هیله او په سرلوړي، خپلواک او آزاد افغانستان کې د یوه واقعي اسلامي نظام د قائلولو په موخه، د اسلامي دولت دا اساسي قانون لیکل شوی او د ۱۴۲۸ هجري قمري کال د ذی القعدې په میاشت کې د علماوو او قانون پوهانو یوې درنې او معتبرې جرگې ته د بحث، تدقیق او تصویب لپاره وړاندې شوی.

لومړۍ فصل عموميات

لومړۍ ماده

افغانستان خپلواک اسلامي هېواد دی چې د اسلامي دولت په نامه یادېږي.

دوهمه ماده

اسلام زموږ دين، د ژوند په ټولو چارو کې زموږ لارښود او د ټولنې د ټولو قوانينو، مقرراتو، مناهجو او سياستونو يوازینی مأخذ دی. درېيمه ماده

د افغانستان په اسلامي دولت کې حنفي فقه رسمي مذهب دی، د نورو حقه اسلامي مذاهبو درناوی کېږي، د نورو اديانو او مذاهبو پلويان د شريعت او قانون په رڼا کې د خپلو ديني او مذهبي مراسمو ترسره کولو آزادي لري.

څلورمه ماده

• په افغانستان کې حاکميت په الله تعالی پورې مختص دی، انسان د الله تعالی خليفه او حکومت د دې خلافت ممثل او د ولس

نائب دی.

• د ولس معن او بلا اجبار بيعت او رأيه د نظام د مشروعيت مبنا ده، يوازي هغه څوک جائز ولسمشر گڼل کېږي چې افغان مسلمان ولس په خپله خوښه انتخاب کړی او په خپله رضاء ئې ورسره بيعت کړی وي.

• په صندوق کې رأيه اچول د بيعت نعم البدل دی، دا ځکه چې مخامخ بيعت په يوې وړې ټولنې کې ممکن دی نه په سترې ټولنې کې. پنځمه ماده

• د افغانستان هر تبعه او تابعيت ترلاسه کوونکی؛ افغان او د دې ملت غړی گڼل کېږي، د هېواد تابعيت در هر هېوادوال مسلم حق دی، دولت نشي کولی د چا دا حق سلب کړي، مگر د ده په غوښتنه او په هغه صورت کې چې د بل هېواد تابعيت ترلاسه کړي. د تابعيت اړوند مقررات د قانون له مخې تنظيمېږي.

شپږمه ماده

د دولت اساسي دندې دا دي:

- د اسلامي شريعت نفاذ،
- د قوانينو او مقرراتو تطبيق،
- د خلکو خدمت او د دوی د حقوقو ساتنه،
- له ټولو شته امکاناتو نه په استفادې سره د هېواد متوازنه ترقي او ملت ته د هوسا ژوند شرايط برابرول،

- له استقلال، خپلواکۍ، ملي واکمنۍ او ځمکنۍ بشپړتيا څخه دفاع
  - او په هېواد کې د داسې واقعي عدالت او ډاډمن امنيت تأمينول چې د ټولو اوسېدونکو سر، مال، عزت او حقوق له هر راز او د هر چا له تېري خوندي وي او ټول وگړي له برابر و حقوقو څخه برخمن وي.
- اومه ماده
- د افغانستان اسلامي دولت د ټولو هغو بين المللي معاهدو او نړيوالو ميثاقونو درناوی کوي چې له اسلام سره مغايرت ونلري.
  - په اسلامي اصولو ولاړ، فعال او مؤثر بهرنی سياست غوره کول، له حق نه دفاع، د مظلوم مرسته، د تېري او تجاوز غندنه، د نړۍ ټول وگړي د يوې ستري کورنۍ غړي گڼل، د نړۍ له ټولو هېوادو سره د ښو اړيکو ټينگول، له اسلامي ملکونو سره د دوستۍ او ورورولۍ ترټولو ښه روابط ساتل، په نړۍ کې د جگړې، تجاوز او تېري خاتمه، د سولې او اجتماعي عدالت تأمين، ولسونو ته د خپلي عقيدې او ملي مصالحو په رڼا کې د خپل برخليک ټاکلو او د خپلي خوښې سياسي نظام غوره کولو حق ورکول، پر مظلومو او بې وزلو ولسونو له بهر نه، په زور د حکومتونو او نظامونو له تېلو سره مخالفت، د نورو په کورنيو چارو کې عدم مداخله او د دوی استقلال، آزادي او ارضی تماميت ته په درنښت کتل او د بين المللي ستونزو په سوله ييز حل تآکېد کول، د افغانستان د اسلامي دولت د بهرني سياست اساسي او اصلي کرښی جوړوي.

اتمه ماده

د افغانستان اسلامي دولت که له يوې خوا د نورو هېوادو په کورنيو چارو کې له ناروا لاسوهنو ډډه کوي، نورو ته په خپلو کورنيو چارو کې د هېڅ راز مداخلې اجازه نه ورکوي او بالمشله چلند خپل حق گڼي. له بلې خوا د اسلامي امت د بشپړ يووالي لپاره پرله پسې، جدي او مخلصانه هڅې خپله شرعي دنده گڼي، د اسلامي ملکونو ترمنځ د تگ راتگ لپاره د پولو له پرانستلو او د وېزې د ضرورت له ختمولو تر گډې باصلاحيته شوری، گډ فوځ، مشترک خارجي سياست، ورته سياسي او اجتماعي نظام او د گډ پولې واحد تر درلودو او په پای کې تر بشپړ وحدت پوري تيار دی، اسلامي هېوادو ته سپارښتنه کوي چې خپل ولسونه يووالي ته چمتو کړي، له مذهبي لږکيو سره عادلانه او د اسلام له غوښتنو سره سم چلند وکړي او د يووالي په وړاندي خنډونه له منځه يوسي.

نهمه ماده

په افغانستان کې د حرامو توکيو او هر هغه څه توليد، تجارت او پير پلور ممنوع دي چې انسان ته تاوان رسوي، هره هغه فردي او اجتماعي معامله، تجارتي راکړه ورکړه او اقتصادي پانگه اچونه د قانون خلاف ده چې بنسټ يې په سود، احتکار، قمار، دوکې، خدعې او د انسان له مجبوريت نه په ناروا استفادې ولاړ وي.

لسمه ماده

د هېواد د اقتصادي استقلال د تضمين، د فقر او مسکنت د ختمولو

- او د وگړو د اساسي اړتياوو د تأمين لپاره د افغانستان د اسلامي دولت اقتصادي نظام پر لاندې بنسټونو ولاړ دی:
- د ټولو وگړو لپاره د استوگنځي، خوراک، لباس، روغتيا، درملني، ښووني، روزني او د کورنۍ د جوړولو لازم شرايط او امکانات برابرول.
- ټولو هېوادوالو ته د کار مناسب او ممکن شرايط برابرول.
- د کار څرنګوالی، حد او وخت داسي تنظيمول چي له يوې خوا د عادي انسان توان او قدرت په پام کي نيول شوی وي او له بلې خوا د معيشت د تأمين ترڅنګ د ژوند نورو برخو ته هم د رسېدو او پاملرني فرصت ولري.
- د شغل د انتخاب آزادي تضمين شي، څوک د خپلې خوښې خلاف کار ته اړ نشي.
- د بل له زيار نه چا ته د ناروا گټې ترلاسه کولو مجال ميسر نشي.
- په ټولو اقتصادي معاملاتو کي د سود، قمار، احتکار، انحصار، د بل حق او گټې ته د زيان رسولو او له اسراف او تبذير نه مخنيوی وشي.
- دولت د اسلامي اقتصادي نظام د تطبيق له لاري د دې مخه نيسي چي ثروت او شتمني د محدودو کسانو ترمنځ لاس په لاس شي او شتمنو ته د بې وزلو خلکو د ناروا استثمار مجال په لاس ورشي، له شتمنو زکات او عشر ترلاسه کول، له بې وزلو سره مرسته، د ميراث وېش، په حياتي توکيو او عامه ملکيتونو د افرادو د تسلط

- مخنيوی د دولت له مهمو وظايفو څخه دي.
- له ساينسي علومو او پرمختللو وسايلو نه اعظمي استفاده.
- د هېواد په اقتصادي زېرمو او نظام د پرديو د سلطې په کلکه مخنيوی.
- په ټولو برخو کي داخلي توليداتو ته د کميت او کيفيت له پلوه دومره وده ورکول چي د ولس عمومي اړتياوي تأمين کړي، هېواد په خپلو پښو ودروي او په نورو له اتکاء ټي وژغوري.
- د اسلامي دولت اقتصادي نظام په لاندې توګه دوه دولتي او خصوصي برخي لري:
- ۱. دولتي برخه دغه موارد احتوی کوي: سترې صنايع، لوی معادن، بانکي نظام، د برېښنا توليد، ستر بندونه او نهرونه، راډيو او ټلويزيون، مخابرات، ټلګراف او ټيلفون، هوايي شرکتونه، لاري او دې ته ورته موارد چي د عمومي ملکيت په توګه د دولت په واک کي دي.
- ۲. خصوصي برخه: کرنه، مالداري، واړه صنايع او هغه تجارتي او خدماتي برخي احتوی کوي چي د دولتي اقتصاد ممد او مکمل دي.
- د هري برخي تفصيل د ځانګړي قانون له مخي توضيح کېږي.
- عمومي شتمنۍ: لکه شاري يا پرېښودل شوې ځمکي، معادن، سيندونه، نهرونه، ويالې، ډنډونه او د اوبو نوري زېرمي، غرونه، ځنګلونه، بېدياوي، عمومي خرځايونه، بې وارثه ميراث، هغه

اموال چي خاوند ئې معلوم نه وي، يا له غاصبينو مسترد کېږي، د حکومت په اختيار کي دي، ساتنه او د ټول ولس په گټه ترې سمه استفاده د دولت دنده ده.

• دولت مکلف دی چي د شتمنيو له کنز، د ضروري او حياتي توکيو له احتکار او د کرنيزو ځمکو له بې کرنې پاتې کېدو نه د مخنيوي لپاره جدي اقدامات وکړي او له متخلفينو سره د شرعي احکامو مطابق چلند وکړي.

• دولت موظف دی د سود، غصب، رشوت، اختلاس او نورو ناروا لارو نه ترلاسه شوې شتمني ترلاسه او اصلي خاوند يا بيت المال ته ئې وسپاري.

يولسمه ماده

• دولت خصوصي پانگه اچونه او اقتصادي تشبثات د اسلامي اقتصادي نظام په رڼا کي هڅوي، ملي پانگه اچوونکو ته د کار ټول ضروري شرايط او تسهيلات برابروي، د داخلي توليداتو د ودي او له بهرنيو شرکتونو سره د ملي شرکتونو د سالم رقابت لپاره لازم تدابير نيسي، نه پرېږدي چي ملي شرکتونه د بهرنيو په وړاندي له ماتې سره مخ شي، هېچا ته په بازار د تسلط او د احتکار او انحصار له لاري په خپله گټه د نرخونو د ټاکلو او د غولوونکو اعلاناتو له لاري خپلو محصولاتو ته د بازار پيدا کولو حق نه ورکوي.

• بهرنيو پانگه والو ته د تجارت، صنعت، کرنې، کانونو او

خدماتو په اړه د شرکتونو او مؤسساتو د جوړولو امتياز ورکول په قطعي توگه منع دي.

• هر هغه تړون چي د هېواد پر طبيعي، اقتصادي، فرهنگي او نورو برخو د پرديو د تسلط لار آواروي ممنوع دی

• دولت يوازي په ضروري مواردو کي کولی شي د ولسي جرگې په موافقه او د اړوند قانون په رڼا کي خارجي مؤسسات استخدام کړي.

دولسمه ماده

• د کورني او بهرني تجارت چاري د ځانگړو قوانينو په رڼا کي داسي تنظيمېږي چي ملي گټې تأمين کړي، د ولس ورځنۍ ضروري اړتياوي په آسانه او ارزانه بيه وړاندي کړي، په تجملي او غيرضروري توکيو د لگښتونو مخنيوی وکړي، بازار ته هغه څه وړاندي شي چي د ولس د اکثريت د ژوند له کچي او د هېواد له اقتصادي حالت سره سمون خوري.

• د گمرکي محصول اندازه به دې ته په پام سره ټاکل کېږي چي عام ولس ته ئې تاوان ونه رسېږي، له نېستمنو نه د ماليې اخيستلو رنګ ونلري او بهرنيو شرکتونو ته د داخلي بازار د کنټرول مجال په لاس ورته کړي.

ديارلسمه ماده

د افغانستان بانک د دولت مستقل مرکزي بانک دی، تشکيل، اداره او د کار څرنگوالی ئې د ځانگړي قانون له مخي ټاکل کېږي، د

اسعارو طبع او د قانون مطابق د پیسو اړوند نظام طرحه او تطبیق د دې بانک دنده ده. د افغانستان بانکي نظام د اسلامي شریعت له غوښتنو سره سم تنظیمېږي، په دې نظام کې په ربا (سود) ولاړه معامله نشي ترسره کېدای، له مجاز حد نه زیات اسعار نشي عرضه کېدای.

څوار لسمه ماده

کرنې او مالدارۍ ته وده ورکول، د بزگرانو او مالدارانو اقتصادي او اجتماعي وضعیت ښه کول، کوچیانو ته ثابتې مېلې او مالدارانو ته څړځایونه برابرول، د اوبو مهارول، د شاړو ځمکو آبادول، د وچو بېدیاوو خړوبول او پر بې ځمکو بزگرانو کې وېشل د دولت له اولیتونو څخه دي.

پنځلسمه ماده

دولت به د هېواد د صنعتي کولو، د شته صنایعو د ودې، د تولیداتو د مستوی لوړولو او د کسبگرو د اقتصادي او اجتماعي حالت د ښه کولو لپاره ټول هغه تدابیر نیسي چې ضروري گڼل کېږي.

شپاړلسمه ماده

لرغوني آثار عامه شتمني گڼل کېږي او دولت یې د راغونډولو، ساتلو او له تخریب نه د مخنیوي دنده په غاړه لري.

اووه لسمه ماده

د ځنگلونو حفاظت، د ژوند چاپیریال رغول، د صحراوي حیواناتو

او مرغانو د ختمېدو مخنیوی د دولت له دندو څخه دي.

اتلسمه ماده

• د افغانستان په اسلامي دولت کې پښتو ملي او رسمي ژبه ده، دري او نوري محلي ژبې هم په هغو ولایاتو کې رسمي ژبې گڼل کېږي چې تر ۵۰٪ زیات خلک یې لیک لوست پرې کوي.

• دولت مکلف دی د ټولو افغاني ژبو د ودې لپاره مناسب او اغېزمن اقدامات وکړي، په دې موخه چې د هېواد هر بچۍ ته په خپلې مورنۍ ژبې د زده کړې مناسب شرایط برابر شي.

• رسمي اسناد او مکاتبات او درسي کتابونه به په ملي ژبه او رسم الخط وي، له محلي ژبو نه په مطبوعاتو او خبري رسنیو کې استفاده کول او په ښوونځیو کې یې د ادبیاتو تدریس د رسمي ژبې تر څنگ آزاد دی.

• عربي ژبه چې د قرآن او اسلامي علومو ژبه ده، باید له څلورم ټولگي نه د ثانوي دورې تر پایه په ښوونځیو کې تدریس شي.

نولسمه ماده

• د تعلیم او تربیې برخې ته جدي پاملرنه، د تعلیمي مراکزو د پالنې او ودې لپاره ضروري شرایط برابرول، داسې تعلیمي نصاب پلي کول چې زموږ په دیني ارزښتونو ولاړ او د ولس ټولو علمي اړتیاوو ته ځواب ووايي، د دولت له مهمو دندو څخه دي.

• دولت مکلف دی چې په ټولو تعلیمي مؤسساتو کې د واحد منل شوی تعلیمي نصاب پلي کېدا تضمین کړي.

شلمه ماده

- د افغانستان د اساسي قانون له مخي د اسلام د ستر پيغمبر محمد عليه السلام هجرت د هېواد د كليزي مبداء گڼل کېږي.
- جمعه، د دوو اخترونو ورځي او د افغانستان د تأسيس ورځ د عمومي رخصتۍ ورځي دي.
- د رخصتۍ نوري ورځي د اړوند قانون له مخي ټاکل کېږي.

يوويشتمه

- د افغانستان بيرغ زرغون رنگ لري، سور ئې د اوږدوالي نيمايي دئ، په منځ کي ئې د افغانستان ملي نښان کارل شوی.
- ملي نښان له دغو برخو جوړ دئ: پرانستي قرآن، د قرآن په صفحه کي د اِنْ الْحَکْمُ اِلَّا لِلّٰهِ آيت، د الله اکبر شعار، سپين رنگي محراب، د غنمو وږي او دوه توري داسي ترې راتاو دي چي د لا اله الا الله محمد رسول الله بيرغ ئې په خپلو څوکو لوړ ساتلی، په لاندنۍ برخي کي ئې د نوي افغانستان د تأسيس نېټه ۱۳۲۲ هـ ش کال او د افغانستان اسلامي دولت ليکل شوي.

دوه ويشتمه ماده

کابل د افغانستان پلازمېنه دئ.

دري ويشتمه ماده

د افغانستان ملي سرود په پښتو ژبه، حماسي، د افغان ولس د مضبوطي عقيدې، ملي وحدت او له خپل هېواد او خپلواکۍ نه د سربښندونو په بيه د دفاع ښکارندوی دی.

دوهم فصل

د اتباعو اساسي حقوق

څلرويستمه ماده

د افغانستان ټول اتباع، په هر قوم او قبيلي پوري چي تړلي وي، د قانون په وړاندي برابر او مساوي حقوق لري، رنگ، توکم، ژبه او دې ته ورته ځانگړتياوي د امتياز سبب نه گڼل کېږي.

- د هر چا حقوق او وجايب د قانون له مخي او له هراز تبعيض نه پرته ټاکل کېږي.

- د هېواد ټول وگړي، نارينه او ښځي، يو شانته د قانون تر حمايې لاندې او له ټولو انساني، سياسي، اقتصادي، اجتماعي او فرهنگي حقوقو څخه د اسلامي شريعت په رڼا کي برخمن دي.

- دولت موظف دی چي د ښځو حقوق د اسلامي شريعت له لارښوونو سره سم په ټولو برخو کي تضمين او لاندې اقدامات وکړي:

۱. د ښځو د مادي او معنوي حقونو د احياء او د دوی د شخصيت د لوړولو او په ټولني کي د ښايسته مقام ترلاسه کولو لپاره لازم شرايط برابر کړي.

۲. د حمل او حضانت په دوران کي مېندو ته ځانگړې پاملرنه او د

بې متکفلو ماشومانو حمايت.

۳. د کورنۍ د بقا او دوام لپاره مناسب تدابير نيول.

۴. له کونډو، زړو او بې متکفلو ښځو سره مناسبي مرستي.

پنځه ويشتمه ماده

د انسان ژوند، عزت او شتمني له هر ډول تعرض نه خوندي دي،

هيڅوک حق نلري دا الهي حق له قانوني مجوز نه پرته وگواښي.

شپږ ويشتمه ماده

آزادي د انسان حق دی، اسلامي شريعت دا حق تضمين کړی، خلکو

ته د عقيدې او مذهب آزادي، د بيان آزادي، د کسب او کار د

انتخاب آزادي او د مېشت ځای د غوراوي آزادي ورکوي، دا آزادي

يوازي هغه مهال محدودېږي چي د نورو له حقوقو او عامه مصالحو

سره تصادم وکړي او له ټاکلو پولو واورې، دا پولي د قانون له لوري

ټاکل کېږي، دولت مکلف دی چي د خلکو دا مسلم حق له هراړخه

تيري خوندي وساتي.

اووه ويشتمه ماده

د قانون له مخي هر انسان تر هغه بري الذمه دی چي د باصلاحيته

شرعي محکمي په قطعي حکم مجرم او د سزا وړ ونه گڼل شي.

اته ويشتمه ماده

• د هر چا ښه او بد عمل په ده پوري اړه لري، هيڅوک د بل په جرم

او گناه نشي مواخذه کېدی.

• د متهم تعقيب، د ده په اړه تجسس، تحقيق، تفتيش او د ده

نيونه، توقيف او مجازات نه بل ته سرايت کولی شي او نه د

محکمي له حکم نه پرته ترسره کېدی شي.

• د هيڅ دولتي مقام په خاطر د چا خپلوانو ته تشريفاتي القاب او

امتيازات نشي ورکول کېدی.

• هيڅوک د خپل اعتراف او د شاهدانو له شهادت نه پرته په

خيانت او جرم نشي محکومېدی.

• د متهم کړول او په زور اعتراف ترې اخيستل جرم دی او مرتکب

ئې د سزا وړ.

• د متهم هغه اعتراف قانوني اعتبار لري چي د باصلاحيته قاضي

او معتبرو شاهدانو په وړاندي ئې په خپله خوښه، د عقلي روغتيا

په حالت کي، له گواښ او وېري پرته کړی، په زور، تطميع، گواښلو

او تعذيب سره ترلاسه شوی اعتراف او شهادت د اعتبار وړ ندی.

نه ويشتمه ماده

له قانون نه هغه مخالفت جرم بلل کېږي چي د همدې قانون له اعلان

او نفاذ نه وروسته ترسره شوی وي.

دېرشمه ماده

هيڅ افغان د محاکمي لپاره بل هېواد ته نشي سپارل کېدی، په

تبعيد نشي محکومېدی او له تابعيت نه نشي محرومېدی.

يو دېرشمه ماده

• مجرم يوازي په هغه سزا محکومېدی شي چي اسلامي شريعت

ټاکلې او د باصلاحيته محکمي له لوري د جرم له اثبات نه وروسته

اورول شوې.

• د متهم د نيولو پر مهال د هغه سپکاوی او د سپکاوي د صحنې عکس او فيلم اخستل او نندارې ته ايښودل ممنوع دي، هيڅوک حق نلري چي متهم په داسي بني کي خلکو ته وښيي چي په لاس پښو کي ئې زنځير، سترگي ئې تړل شوې، له وېښتانو نيول شوی او يا په بلي بني کي د هغه سپکاوی شوی.

• د هيڅ انسان مړی اکه ووړ وي که لوی، که دوست وي که دښمن، که خپل وي که پردی، که مجرم وي که بې گناه| نه سوزول کېدی شي، نه مثله کېدی شي او نه په ډاگ پرېښودی شي چي وروست شي يا ئې ځناور وخوري.

يو دېرشمه ماده

• هر څوک په خپله يا د مدافع وکیل په واسطه د خپلي دعوی د اثبات او د اتهام په وړاندي له ځانه د دفاع حق لري.

• متهم ته به له نيول کېدو سره سم ويل کېږي چي په کوم اتهام او د چا په حکم نيول شوي.

• تر څلرويشت ساعته په کم وخت کي بايد د نيول شوي متهم مقدماتي دوسيه اړوند قضايي مراجعو ته ولېږل شي او د محاکمې مقدمات په سريع توگه برابر شي. له دې اصل نه هر تخلف د مجازات وړ جرم دی.

• د متهم د توقيف موده د محکمي له لوري ټاکل کېږي، دا موده په هيڅصورت کي تر دوو مياشتو نشي زياتېدی، مگر دا چي متهم

په خپله محاکمې ته د وړاندي کېدو په اړه معقول معاذير ولري.

• کوم متهم چي د محکمي په حکم بری الذمه ثابت شي، د خپل حیثيت د اعادي او د مالي خسارې د جبران حق لري، محکمه به د برائت د اعلان ترڅنگ د جبران پرېکړه هم کوي.

• د بې وزلو متهمينو لپاره به د متهم په خوښه د دولت له لوري مدافع وکیل ټاکل کېږي.

• د مدافع وکیلانو وظيف او صلاحيتونه د قانون په واسطه ټاکل کېږي.

دوه دېرشمه ماده

د افغانستان اتباع د انتخاباتولو او انتخابېدو حق لري، له دې حق څخه د استفادې څرنگوالی او شرايط د انتخاباتو اړوند قانون توضيح کوي.

دري دېرشمه ماده

• په اسلامي دولت کي ښېگڼو ته بلنه، امر بالمعروف او نهی عن المنکر د ټولو مسلمانانو دنده ده، شرايط، حدود او کيفيت ئې د قانون له مخي ټاکل کېږي.

• هر افغان حق لري د دې اساسي قانون د مندرجو احکامو په رعايت سره خپل فکر د وينا، ليکني او انځور له لاري بيان کړي، له نشر نه مخکي اړوند ادارو ته په ښودلو او د دوی د موافقې په ترلاسه کولو مکلف نه دی.

• هر افغان د ولسي جرگې، حکومت او قضائيه قوې په کړچار د

اعتراض حق لري او کولی شي خپل شکایت په لیکلي توگه ولسي جرگې ته وړاندي کړي، دا د ولسي جرگه دنده ده چې دا شکایتونه وڅېړي، له اړوند ادارو پوښتنه وکړي او شکایت کوونکو ته مناسب ځواب ورکړي.

- مطبوعات او خپروني د مطالبو د بیان آزادي لري په دې شرط چې د اسلام له لارښوونو او اصولو سره متصادم نه وي.
- د نشراتو، مطبوعو، راډیو او ټلويزیون مربوط مقررات د ځانگړي قانون له لاري تنظیمېږي.

څلور دېرشمه ماده

د افغانستان اتباع حق لري د خپلو مشروع حقونو، غوښتنو او مقاصدو ترلاسه کولو لپاره ټولني او سیاسي گوندونه جوړ کړي، په دې شرط چې:

- د ټولني او سیاسي گوند اهداف، تگلاره او کړنلاره د اسلامي لارښوونو او د اساسي قانون د احکامو خلاف نه وي.
- تشکیلات او مالي مدارک ئې څرگند وي.
- نظامي فعالیتونه ونه لري.
- په بهرنیو کړیو پوري تړلي نه وي.
- قومي، ژبني، ستمي او مذهبي تعصباتو ته لمن ونه وهي او د افغانانو د ملي وحدت په ضد تحركات ونه لري.

• هیڅوک نشي کولی لدې حق نه په استفادی سره د ملي یووالی د تضعیف، د هېواد د استقلال او خپلواکۍ د تهدید او د افغاني

ټولني اسلامي هویت ته د تاوان رسولو په لار کې ناوړه استفاده وکړي.

- یوازي هغه سیاسي گوندونه په انتخاباتو کې برخه اخستی شي چې منځبه شوری او منتخب مشر ولري.
- پنځه دېرشمه ماده

- د افغانستان اتباع حق لري د خپلو مشروع غوښتنو د تأمین لپاره سوله ییزې او بې وسلې غونډې او مظاهرې وکړي.
  - دولت مکلف دی داسې غونډو ته د قانون له غوښتنو سره سم اجازه ورکړي او امنیت ئې تأمین کړي.
- شپږ دېرشمه ماده

هیڅ رسمي گوند او ټولنه د جوړوونکو د اکثریت له پرېکړې او له قانوني موجباتو پرته نشي منحل کېدی.

د قانوني موجباتو پر بنسټ د دوی د انحلال پرېکړه د باصلاحیته محکمې دنده ده.

اووه دېرشمه ماده

- د اشخاصو تجسس حرام او د قانون ضد عمل دی، هیڅوک حق نلري د خلکو مراسلات او مخابرات، که دا د لیکونو په بڼه کې وي یا د مخابراتې او ټیلیفون له لاري وي، وڅاري، ولولي، واورې، بل ته ئې ووايي او استناد پرې وکړي.

• دولت د پېژندل شوو جنایتکارانو د مخنیوي لپاره یوازي هغه څه کولی شي چې شریعت ئې اجازه ورکوي او باصلاحیته محکمې

ئې پرېکړه کړې وي.

اته دېرشمه ماده

• دا قانون د شخصي استوګنځي حرمت تضمینوي، هیچا ته د دولتي ادارو او چارواکو په شمول دا اجازه نه ورکوي چې د استوګن له اجازې او د شرعي محکمې له حکم نه پرته د چا کور ته ننوزي او یا ئې وپلټي.

• د مشهود جرم په حالت کې، د جنایت د مخنیوي او د مجرم د نیونې په اړه د مسئولو چارواکو دندې او صلاحیتونه په ځانګړي قانون کې توضیح کېږي.

نه دېرشمه ماده

• هر افغان حق لري چې د هېواد دننه سفر وکړي او په هر ځای کې چې غواړي استوګن شي.

• د هېواد هغه سیمې چې دولت ئې له موقتي یا دائمي استوګنې نه مستثنی کوي، د قانون له مخې ټاکل کېږي.

• هر افغان حق لري چې د بهرنیو سفرونو د اړوند مقرراتو له غوښتنو سره سم بهر ته سفر وکړي او بېرته خپل هېواد ته راستون شي.

• د داسې سفرونو لپاره ضروري تسهیلات او اسناد برابرول او په بهر کې د افغانانو له حقوقو نه دفاع کول د دولت له دندو څخه دي.

څلوېښتمه ماده

په اسلامي نظام کې نېستمن وګړي د اغنیاوو په شتمنیو کې ثابت

او مسلم حق لري، دا حق ترلاسه کول او دوی ته ئې سپارل د دولت دنده ده، دولت د دوی د ستونزو د حلولو متکفل دی، دولت داسې مالیه او محصول نشي وضعه کولی چې له نېستمنو نه د څه ترلاسه کولو رنګ ولري.

یو څلوېښتمه ماده

• دولت به د رسمي اسنادو بیه د هغه لګښت معادل ټاکي چې په طبعه او توزیع ئې لګوي.

• د تابعیت تذکرې، د ملکیتونو اسناد، عرض پانې، پاسپورت، لیسنس او نور رسمي اسناد د دولتي عوایدو مدرک نشي جوړېدی. دوه څلوېښتمه ماده

• قانوني او مشروع ملکیت له تېرې مصئون دی.

• هیڅوک له مشروع لارو د ملکیت له لاس ته راوړو او په هغه کې له جائز تصرف نه نشي منعه کېدی.

• د قانون له حکم او د باصلاحیته محکمې له پرېکړې پرته د هیچا ملکیت نشي مصادره کېدی.

• هر ځمکه وال او شتمن مکلف دی چې د دولت له اړوند ادارو سره خپله شتمني او ملکیت ثبت کړي.

• دولت یوازې هغه مهال کولی شي په شخصي ملکیتونو کې تصرف وکړي چې دا تصرف د قانون مطابق وي، عامه مصالح ئې غوښتنه کوي او د ملکیت اصلي خاوند ته عادلانه معاوضه ورکړي شي.

دري څلوېښتمه ماده

- په افغانستان کي بهرنيان د عقاري اموالو د تمليك حق نه لري،
- د بهرنيانو له لوري د عمارت اجاره د قانون مطابق ترسره کېږي.
- د بهرنيو هېوادو سياسي دفاترو ته ځمکه د ځمکي په بدل کي ورکول کېږي.

څلورڅلوېښتمه ماده

- هر شتمن افغان مکلف دی چي دولت ته د خپلي شتمنۍ زکات او د ځمکي د حاصلاتو عشر ورکړي.
- دولت د زکات او عشر له مانعينو سره په شرعي چلند مکلف دی.
- هيڅ راز غيرقانوني ماليه او محصول نشي وضعه کېدی.

پنځه څلوېښتمه ماده

- زده کړه د ټولو نارینه او ښځينه افغانانو حق دی.
- ټولو زده کوونکو ته د ثانوي دورې تر پای پوري او نادارو زده کوونکو ته د ليسانس مرحلې تر پایه د وړيا تعليم ضروري تسهيلات د دولت له لوري برابرېږي.

- دولت مکلف دی چي د هېواد په ټولو سيمو کي د معارف د متوازنې ودې او هر زده کوونکي ته په خپلي مورنۍ ژبي د تعليم په موخه اغېزمن گامونه واخلي.

شپږ څلوېښتمه ماده

- افغانستان به يو تعليمي نظام او واحد تعليمي نصاب لري.
- تر ثانوي دورې پوري عام تعليمي نصاب پلي کېږي چي په دې

کي به د ديني او ورځني علومو دومره برخه شامله وي چي هر مسلمان ورته ضرورت لري.

- د واحد تعليمي نصاب موخه دا ده چي له يوې خوا د فکري تشتت او مذهبي اختلافاتو مخنيوی وشي، له بلې خوا ځوان نسل په ديني علومو سمبال او د اوسني عصر له علمي زېرمو نه د اعظمي استفادې جوگه شي.

- د تخصص دوره د ثانوي دورې په پای کي پيل کېږي.

اوه څلوېښتمه ماده

- د تعليمي مراکزو تاسيس او اداره د دولت دنده ده.
- دولت کولی شي د هېواد اتباعو ته د خصوصي تعليمي مؤسساتو د جوړولو اجازه ورکړي، مشروط په دې چي د هېواد رسمي تعليمي نصاب پلي کړي.

- هيڅ بهرنی هېواد په افغانستان کي د افغانانو لپاره تعليمي مؤسسات نشي جوړولی.

- د لوړو زده کړو په دولتي مؤسساتو کي د شاملېدو مقررات په ځانگړي قانون کي توضيح کېږي، د دې مقرراتو له مخي هغه څوک بريالی گڼل کېږي چي د آزموييني نمرې ئې له ۴۰ زیاتي وي، د بريا د نمرې په سلو کې دېرش د کانکور د آزموييني نتايج او په سلو کي اويا ئې د ثانوي دورې د ټولو آزمويينو د نتايجو اوسط جوړوي.

اته څلوېښتمه ماده

دولت مکلف دی چي په هېواد کي د بې سوادۍ د ختمولو لپاره

ځانگړي مؤثر اقدامات وکړي.

نه څلوېښتمه ماده

دولت د علمي، فرهنگي، ادبي او هنري فعاليتونو د پراختيا او ارتقا لپاره اغېزمن اقدامات کوي، په دې برخو کې لگيا افراډو او ټولنو ته د کار مناسب شرايط برابرې او د دوی حقوق تضمينوي.

پنځوسمه ماده

• کار، د کار د ډول انتخاب او د کار په بدل کې دومره معاوضه ترلاسه کول چې د کارگر حياتي اړتياوې تامين کړي د هر افغان تبعه مسلم حق دی.

• د کارگر حقوق، د رسمي کار اوقات او موده، با معاشه رخصتي او نور اړوند چارې د کار په ځانگړي قانون کې توضيح کېږي.

• بېگار او په زور او له معاوضې پرته کار ته اړ کول ممنوع دي. د جگړې او عامه آفتونو په دوران کې نفير عام او اجباري کار له دې مستثنی دي.

• د دولت د ټيټ پورې مامور او موظف معاش به دومره وي چې د يوې متوسطې کورنۍ لپاره کافي وگڼل شي او د لوړ پورې مامور او موظف معاش د دې مقدار له اوه برابره نشي زياتېدی.

• هغه ماشومان چې بلوغ ته نه وي رسېدلي د کار لپاره نشي استخدامېدی.

يو پنځوسمه ماده

• په اسلامي دولت کې ادارې د ولس په خدمت کې او چارواکي د

ولس خدمتگاران دي، ټول اداري اجراءات به په دغه بنسټ ولاړ وي، هيڅوک په هيڅ اداري مقام کې له ولس سره د حاکم، واکدار او بادار په څېر چلند نشي کولی.

• د شوری اسلامي اصل به د هېواد په ټولو تشکيلاتو، ادارو، مؤسساتو او شرکتونو کې مراعات کېږي، په دې موخه به په هرې برخې کې داسې شوراگانې جوړېږي چې چارې یې د اړوند مسئولينو او غړو تر منځ د مشورې او تفاهم له لارې پر مخ لاړې شي.

• ولس حق لري له دولتي ادارو او چارواکو شکايت وکړي او دولت مکلف دی هغه چارواکي عزل کړي چې په خپلو دندو کې اهمال کوي.

• د افغانستان هر تبعه کولی شي د دولتي ادارو له اجراءاتو ځان خبر کړي او د اړتيا وړ اطلاعات ترلاسه کړي، دا حق د نورو وگړو حقوقو او عامه امنيت ته له تاوان رسولو پرته بل قيد او شرط نه مني.

• د هېواد اتباع يوازي د اهليت، کفايت، امانت او ديني فرياضو ته التزام له مخې په دندو گمارل کېږي.

• دولتي ادارې د اړتيا له مخې او د دولت مالي توان ته په پام سره جوړېږي، که له يوې خوا دې ته توجه کېږي چې په هېواد کې د يوه مضبوط نظام غوښتنې تامين شي له بلې خوا به دا په پام کې وي چې بې ځايه اداري تورم رامنځته نشي او دولتي امکانات د توليدي چارو او د ولس اړتياوو ته د ځواب ويلو په ځای په براخو بې

ضرورته ادارو مصرف نشي .

دوه پنځوسمه ماده

- له اداراتو زیانمن شوي وگړي محکمې ته د مراجعې او د زیان د جبران حق لري .
  - دولتي ادارې هم له وگړو سره خپلي حقوقي منازعې یوازې د محکمې له لاري حل کولی شي .
- دري پنځوسمه ماده

د وگړو روغتیا او صحت ته پاملرنه، د کافي صحي پرسونل روزنه، د روغتونونو او کونځیو جوړول، پالل او اکمالول او د دوا درمل د تسهیلاتو برابرول د دولت له مهمو دندو څخه دي، دولت به دې برخې ته خاصه توجه کوي او مناسبه بودجه به ورته ټاکي، خو دا هڅې تر هغه په زړه پوري نتیجه نشي ورکولی او د ناروغیو د خورېدو مخه نشي نیولی چې د فقر د معالجې لپاره متوازنه هڅه ونشي. فقر د اخلاقي او اجتماعي مفاسدو ترڅنګ د ناروغتیا او رنځ د خورېدو ستر عامل دی. دولت په دې مکلف دی چې د دغو هڅو ترڅنګ د خلکو د اقتصادي ستونزو د حل او د ولس د ژوندانه د سطحې لوړولو لپاره اغېزمن ګامونه واخلي .

- پداسې حال کې چې هر ډاکټر مکلف دی په رسمي اوقاتو کې په دولتي طبي مراکزو او ادارو کې کار وکړي، دولت کولی شي د ځانګړي قانون په محدوده کې د خصوصي طبي مرکزونو د جوړېدو اجازه ورکړي .

څلور پنځوسمه ماده

دولت د سالمو بدني لوبو ودې ته پاملرنه کوي، ځوانان ورته هڅوي، لازم تسهیلات ورته برابرې او د دې مخنیوي کوي چې بدني لوبې په تجارتي مشغلو بدلي شي .

اپنځه پنځوسمه ماده

د شهیدانو او مفقودینو له پاتې بې وزلو خپلوانو اکونډو او یتیمانو او د آزادۍ د جنگ له ایشارګرانو معلولینو سره مرستې د دولت په وجایبو کې شاملې دي .

شپږ پنځوسمه ماده

دولت د متقاعدینو حقوق تضمینوي او له بې وزلو زړو او بې متولي یتیمانو سره مرسته کوي .

اوه پنځوسمه ماده

- په اسلامي نظام کې کورنۍ د ټولنې اساسي بنسټ جوړوي، اسلام د ټولنې سلامتیا د دې بنسټ په سلامتیا پوري تړلې ګڼي او تخریب ئې د شیطان تر ټولو ستر هدف بولي، دولت په ټول توان طاقت د دې هڅه کوي چې د افغاني ټولنې دا بنسټ مضبوط، مضمون او خوندي وي، خلګ د جنسي اړیکو قانوني کولو او د پاکیزه کورنیو جوړولو ته هڅوي او د غیرقانوني جنسي اړیکو په کلکه مخنیوی کوي .

- کورنۍ په شرعي نکاح سره جوړېږي، نکاح د نارینه او ښځې تر منځ د هغه قانوني تړون نوم دی چې د دواړو په رضایت، د ګډ

- دوامدار ژوند په موخه، مېرمني ته د هغې د خوښې مهر په منلو او د شاهدانو په وړاندې ترسره کېږي.
- نارینه د کورنۍ قيم او د اړتياوو متکفل دی، د کورنۍ چاري د دواړو په مشوره او رضایت ترسره کېږي.
- مهر د مېرمني مسلم حق او د دې د راتلونکې د تضمین لپاره ډاډمنه ذریعه ده. دا حق نه څوک ترې سلبولی شي او نه محدودولی.
- موقتہ نکاح، په زور او جبر تحمیل شوې نکاح او د شاهدانو له شته والي پرته نکاح هیڅ اعتبار نلري.
- دا تړون د دواړو په موافقه، د مېړه په پرېکړې او د مېرمني په غوښتنې سره د قانون مطابق فسخه کېدای شي.
- د مېرمني د غوښتنې په حالت کې د نکاح د فسخې لپاره د مېړه موافقه یا د محکمې حکم ضروري بلل کېږي.
- که د مېړه د پرېکړې له مخې وي د مهر د استرداد حق نلري او که د مېرمني د غوښتنې په وجه وي مهر مسترد کېږي، مگر دا چې مېړه په خوښه ترې تېر شي.
- د مړینې په صورت کې یو د بل په شتمنیو کې ثابتې برخه په مېراث وړي، د مېراث برخې د هر چا د اقتصادي مکلفیتونو له مخې ټاکل شوې.
- اته پنځو سمه ماده
- له هېواد څخه دفاع د ټولو افغانانو وجیبه ده.
- ښځې په جگړو کې له برخې اخستو معاف دي مگر د نفیر عام په

- حالت کې او هغه مهال چې پر هېواد تېری کېږي او د دښمن په شا تمبول په جگړې کې د ټولو اتباعو د برخې اخیستو غوښتنه وکړي.
- د عسکري مکلفیت دوره د یو نیم کال لپاره ده.
- ټول نارینه افغانان له شل کلنۍ نه تر پنځه څلوېښت کلنۍ پورې د مکلفیت دا دوره تېروي.
- ښځې له دې مکلفیت نه معاف دي.
- متاهل عسکر په هرو څلورو میاشتو کې د دوو اونیو رخصتي حق لري.
- هیڅ عسکر، پولیس او مامور د شخصي خدمت لپاره نشي استخدامېدی.
- د اردو او پولیس له غړو او تجهیزاتو نه هر ډول شخصي استفاده ممنوع ده.
- په زده کړو بوخت افغانان به د عالي تحصیلاتو په پای کې د یوه کال لپاره د عسکري مکلفیت دوره تېروي.
- دې ته ترجیح ورکول کېږي چې هر افغان د عسکري مکلفیت دوره په خپل ولایت کې بشپړه کړي.
- د افغانستان اردو باید په حقیقي معنی یو اسلامي اردو وي، د اردو په لیکو کې باید داسې خلک تنظیم او استخدام شي چې اسلام ته متعهد او له خپل دین او هېواد نه د دفاع لپاره قربانی ته چمتو وي.
- دولت کولی شي د صلحي په حالت کې د اردو له افرادي قوت او

فني تجهيزاتو نه د هېواد د ودانولو په چارو کي کار واخلي.

نه پنځوسمه ماده

د شرعي حدودو مراعات، د اساسي قانون متابعت او د عامه امن او نظم ساتنه د ټولو افغانانو وجيبه ده، له حدودو او قوانينو څخه بې خبري عذر نه گڼل کېږي.

درېيم فصل ولسمشر

شپېتمه ماده

- د افغانستان اسلامي دولت چي له مقننه، قضائيه او اجرائيه قواوو جوړ شوی، يو عمومي مشر لري چي ولسمشر نومېږي، ولسمشر د ملت د مستقيمي رأيي له لاري غوره کېږي، د ملت په وړاندي مسئول دی او په ټولو برخو کي خپلي دندې د قانون مطابق ترسره کوي.
- ولسمشر به د وزيرانو شوری غړي، د ولسمشر د مرستيال په شمول ولسي جرگي ته وړاندې کوي چي د اعتماد رايه ترلاسه کړي.
- د ولسمشرۍ دوره د ولسمشر د انتخاب له ورځي پيل او د پنځم کال په پای کي په هغي ورځي بشپړه کېږي چي راتلونکي منتخب ولسمشر وټاکل شي.
- نوی منځب ولسمشر به د مخکنۍ دورې له ختمېدو دوه مياشتي مخکي غوره کېږي.
- د وزيرانو مخکنۍ شوری اکاينه تر هغه خپل کار ته دوام ورکولی شي چي نوی ولسمشر ئې ضروري گڼي او يا د وزيرانو نوی

شوری له ولسي جرگې د اعتماد رایه ترلاسه کړي.

یوشپېتمه ماده

• ولسمشر د آزادو، مستقیمو او سري انتخاباتو له لاري غوره کېږي، هغه څوک د دولت منځب رئیس گڼل کېږي چې ده او د ده حامی ډلي یا مجموعې ته د رأی ورکونکو تر ۵۰٪ زیاتو خلکو رایه ورکړې وي.

• که د انتخاباتو په لومړي پړاو کې هیچا تر ۵۰٪ کې زیاتي رأیې ترلاسه نکړي، یا به هغه ډلي چې له ۷٪ کمې رأیې ئې ترلاسه کړې منحل او له نورو سره په یوځای کېدو مکلف کېږي او په دې توگه به کامیاب کاندید غوره کېږي او یا به بیا انتخابات ترسره کېږي، په دوهم ځل انتخاباتو کې یوازې دوه سترې ډلي برخه اخیستی شي.

• دوهم ځل انتخابات به د نتایجو له اعلان وروسته د دوو اونیو په منځ کې ترسره کېږي.

• که د ولسمشرۍ لپاره د دوو اساسي کاندیدانو نه څوک د رأیې اچونې په دوران کې یا له انتخابېدو وروسته مري، د قانون له حکم سره سم به دوهم ځل انتخابات ترسره کېږي.

دوه شپېتمه ماده

• د انتخاباتو د اجراء لپاره ځانگړې باصلاحیته اداره جوړېږي، تأسیس، ترکیب او صلاحیتونه ئې په اړوند قانون کې توضیح کېږي.

• ټول انتخابات به د همدې ادارې تر اشراف لاندې ترسره کېږي.

دري شپېتمه ماده

هغه څوک د ولسمشر په توگه غوره کېدی شي چې لاندې مواصفات ولري:

• د افغانستان تبعه او مسلمان او د کاندېدېدو پر مهال ئې عمر له څلوېښتو کلونو اوښتی وي.

• د بل هېواد تابعیت ونلري.

• د محکمې له لوري په جنایت، فسق او کبیره گناه نه وي محکوم شوی.

• د دیني فرایضو ادا کولو ته التزام لري او په مائزل الله حکم کولو ته متعهد وي.

دا شرایط د ولسمشر د مرستیال او د وزیرانو د شوری د غړو په اړه هم مراعات کېږي.

هیڅوک تر دوو دورو زیات ولسمشر کېدی نشي.

څلور شپېتمه ماده

ولسمشر د دندې له پیل نه مخکې د تحلیف ټاکلي قانوني مراسم په ځای کوي او په دغو الفاظو لوړه کوي:

د الله تعالی په نامه لوړه کوم چې په خپل شخصي او اجتماعي ژوند کې به د اسلامي احکامو متابعت کوم، په مائزل الله به حکم کوم، په ملي شتمنیو او د خلکو له لوري راکړي صلاحیتونو کې به په پوره احتیاط او امانت سره تصرف کوم، د افغانستان د خپلواکۍ، ملي واکمنۍ او ځمکنۍ بشپړتیا ساتنه، د ولس د حقوقو او گټو حفاظت

او د قانون رعايت او تطبيق به خپله اساسي دنده گڼم او هڅه به کوم چې د الله تعالی په مرسته او د ملت په ملاتړ د هېواد د پرمختګ او د خلګو د هوسايۍ په لار کې اغېزمن ګامونه واخلم او پدې اړه خپل مسئولیتونه ادا کړم. والله على ما اقول وكيل

پنځه شپېتمه ماده

ولسمشر لاندې صلاحیتونه او وظائف لري:

- د اساسي قانون د تنفیذ د چارو مراقبت او ممارست
- د دولت د داخلي او خارجي سیاست اساسي کرښې ټاکل او ولسي جرګې ته د غور او موافقې لپاره وړاندې کول.
- د دولت کلنۍ بودجه ټاکل او د منظوري لپاره ولسي جرګې ته سپارل
- د قانون مطابق او د ولسي جرګې په موافقه د قاضی القضاات او د سترې محکمې د غړو ټاکل.
- خپل مرستیال، د وزیرانو د شوری غړي او د لوی څارنوال ټاکل، ولسي جرګې ته د اعتماد د رایې لپاره وړاندې کول او د دوی عزل او استعفا منل.
- د هېواد د مسلح ځواکونو اعلی قیادت.
- د ولسي جرګې په موافقې د جګړې او متارکې اعلان
- د ولسي جرګې د غونډو پرانستل
- د ولسي جرګې په مشوره د اضطراري حالت د پیل او پای اعلان
- د قانون له حکمونو سره سم د قاضیانو، د وسله والو ځواکونو،

پولیسو، ملي امنیت او د دولت د نورو ادارو د لوړ پوړو افسرانو او مامورینو توظیف، عزل، تقاعد او استعفی منل.

- په بهرنیو هېوادو کې د افغانستان د سیاسي هیئتونو رئیسان او په بین المللي ټولنو کې د افغانستان دایمي استازي ټاکل او د نورو هېوادو د سیاسي هیئتونو د رؤساوو باورلیک منل.
- د ملي وحدت استحکام او د هېواد د خپلواکۍ، استقلال او اسلامي هویت ساتنه او تمثیل.
- د شریعت مطابق او له مقرراتو سره سم د تعزیري سزاګانو تخفیف یا لغوه.
- د قوانینو او مقرراتو توشیح او د هېواد له قوانینو سره سم د بین المللي معاهدو امضاء.
- ولسمشر کولی شي د خپلو صلاحیتونو ځینې برخې خپل مرستیال یا نورو قانوني مراجعو ته انتقال کړي
- د قانون له غوښتنو سره سم د افتخاري نښانونو او لقبونو اعطاء
- د ولسي جرګې په موافقه د مرکزي بانک رئیس ټاکل.
- په ټولو اداري او اجرائي چارو کې د شریعت او قانون په نسبت التزام
- د ولسمشر او ولسي جرګې تر منځ اختلافي قضایا قانون ساتې شوری ته محول کېږي.
- ولسمشر کولی شي د سترې شوری د دوه ثلثه غړو په موافقې ولسي جرګه منحل کړي.

- ستره شوری په دوه ثلثه رایو سره کولی شي ولسمشر عزل کړي، دا شوری د ولسمشر په غوښتنه، د یو ثلث غړو په غوښتنه او د ولسي جرگې د دوه ثلثه غړو په غوښتنه د اړېدې شي.
- ولسمشر د سترې شوری په موافقه کولی شي د مهمو ملي قضایاوو په اړه د ټولپوښتنې پرېکړه وکړي؛ مشروط په دې چي له اساسي قانون سره تعارض ونلري او په هغه کي د تعدیل غوښتنه ونکړي.
- ولسمشر نشي کولی چي د قانون او عدالت خلاف د دولتي ملکیتونو د پلورلو او بېخېلو پرېکړه وکړي، هر افغان حق لري داسي پرېکړې سترې محکمې ته راجع کړي.
- د پاتې هغو صلاحیتونو ممارست چي قانون په گوته کړي.
- د ولسمشر د وفات، استعفی او په صعب العلاج ناروغۍ د اخته کېدو په صورت کي به د ده مرستیال د ده ځای ناستی وي چي د نوي ولسمشر تر ټاکنې به د چارو نیابت کوي، خو د ولسمشر د عزل په صورت کي به د ولسي جرگې رئیس موقت ځای ناستی ټاکل کېږي. د صعب العلاج ناروغۍ تثبیت د سترې محکمې لخوا د ټاکل شوي صحي هیئت له لوري ترسره کېږي.
- موقت ولسمشر لاندې اجراءات نشي کولی:
  ۱. د وزیرانو، وسله والو ځواکونو د قومندانانو، د سترې محکمې د غړو، د لوی څارنوال، د پولیسو او ملي امنیت د لوړپوړو افسرانو عزل

۲. ټول پوښتنه شپږ شپېتمه ماده

د ولسمشر او د هغه د مرستیال د یوځایي مړینې په صورت کي د ولسي جرگې رئیس، د سترې محکمې رئیس او لوی څارنوال په ترتیب سره د موقت ولسمشر په توګه غوره کېږي.

اوه شپېتمه ماده

د ولسمشر معاش او مصارف د قانون له مخي ټاکل کېږي.

اته شپېتمه ماده

ولسمشر د نورو دولتي مامورینو په څېر د تقاعد په دوران کي د خپل قانوني معاش معینه برخه ترلاسه کوي، په استثنی د هغه حالت چي عزل شي.

څلورم فصل حکومت

نه شپېتمه ماده

- حکومت د هېواد اجرائیه قوه ده چې د وزیرانو عالي هیئت ئې تمثیلوي، ولسمشر د دې هیئت رئیس دی، د دې هیئت د غړو شمېر له اوه لسو نه زیاتېږي.
- وزیران د ولسمشر لخوا ولسي جرگې ته د تأیید لپاره معرفي کېږي او هغه مهال د وزیر په توگه خپله دنده پیل کوي چې د اعتماد رایه ترلاسه کړي.
- د وزیرانو دندې او صلاحیتونه د قانون له مخې ټاکل کېږي.

او یایمه ماده

هغه څوک د وزیر په توگه ټاکل کېدی شي چې:

۱. د افغانستان تبعه، متأهل او عمر ئې تر پنځه دېرشو لږ نه وي.
۲. تحصیل، کاري تجربه او نېک شهرت ولري.
۳. د محکمې لخوا په خیانت، فسق او بشري جرم نه وي محکوم شوی

یو او یایمه ماده

د وزیرانو ټاکنه په ولسي جرگې کې د دوی په عضویت او عدم عضویت پورې مشروط نده، خو که د ولسي جرگې کوم غړی د وزیر په توگه غوره کېږي، په ولسي جرگې کې خپل عضویت له لاسه ورکوي، د ده په ځای به بل څوک د قانون له حکم سره سم د جرگې غړی ټاکل کېږي.

دو او یایمه ماده

وزیران د خپلو وظایفو له پیل نه مخکې د ولسمشر په وړاندې په دغو الفاظو لوړه کوي:

د الله تعالی په نامه لوړه کوم چې په خپل شخصي او اجتماعي ژوند کې به د اسلامي احکامو متابعت کوم، په ملي شتمنیو او د قانون له مخې راکړ شوو صلاحیتونو کې به په پوره احتیاط او امانت سره تصرف کوم، د ولس د حقوقو او گټو حفاظت او د قانون رعایت او تطبیق به خپله اساسي دنده گڼم او هڅه به کوم چې د الله تعالی په مرسته د هېواد د پرمختگ او د خلکو د هوسایۍ په لار کې اغېزمن گامونه واخلم او پدې اړه خپل مسئولیتونه ادا کړم. والله علی ما اقول وکیل

درې او یایمه ماده

د حکومت وظایف او صلاحیتونه په دې توگه دي:

۱. د قانون، مقرراتو او د محکمو د قطعي پرېکړو عملي کول
۲. د هېواد له خپلواکۍ، ملي حاکمیت، ځمکنۍ بشپړتیا او

اسلامي هويت نه دفاع او په نړيواله ټولنه کې د افغانستان د حيثيت او عزت ساتنه.

۳. د هېواد کلنۍ بودجه ترتيبول، د مالي چارو اداره، د هېواد د اقتصادي انکشاف لپاره مناسب تصاميم نيول، له ټولو مالي زېرمو نه پدې اړه سمه استفاده کول او ډاډمن او با اعتباره مالي نظام رامنځته کول.

۴. د عامه نظم او امن تامينول

۵. د اداري فساد، اختلاس، رشوت او په ملي شتمنيو کې د خيانت مخنيوی

۶. د ژوند په ټولو برخو کې د هېواد د سالم او رغنده انکشاف لپاره مناسبې طرحې جوړول او تطبيقول

۷. ولسي جرگې ته د هر تېرکال د اجراءاتو او د راتلونکي کال د مهمو منصوبو په اړه مفصل معلومات ورکول.

۸. د اساسي قانون په رڼا کې د هېواد د کورني او بهرني سياست د اساسي کرښو تثبيت او د خپلو وظيفو او مسئوليتونو د سرته رسولو او ټاکلو اهدافو ته د رسېدو لپاره د قانون په محدوده کې ضروري مقررات او لوايح وضعه کول.

څلور اويايمه ماده

وزيران د خپلو ټاکلو دندو او اجراءاتو په اړه د ولسمشر او ولسي جرگې په وړاندي مسئوليت لري.

پنځه اويايمه ماده

وزيران د نورو خلکو په څېر د جرم او خيانت په صورت کې په شته محکمو کې د قانون مطابق محاکمه او مجازات کېږي.

شپږ اويايمه ماده

حکومت کولی شي په عاجلو حالاتو او د ولسي جرگې د تعطيل پر مهال په هغو مواردو کې تقينېي مقررات منظور کړي چې په اړه ئې واضح قانون او لايحه نشته، دا مقررات به د ولسي جرگې په لومړۍ غونډې کې د بحث لپاره وړاندي کېږي، د جرگې د عدم موافقې په صورت کې خپل اعتبار له لاسه ورکوي.

اوه اويايمه ماده

- وزيران او د دولت نور چارواکي له يوه نه زيات رسمي اداري مأموريت نشي درلودی. په روزنيزو او تحقيقاتي مؤسساتو کې د غړو په توگه کار کول له دې حکم نه مستثنی دی.
- وزيران او د دولت نور لوړ پوړي مامورين نشي کولی د خپل ماموريت په دوران کې په شخصي تجارتي او اقتصادي دندو بوخت شي، له دولت يا خصوصي شرکتونو سره د پېر پلور معامله وکړي، هديه او تحفه ترلاسه کړي.

شوي هېڅ قانوني رايه بې اغېز پاتې نشي، په ولسي جرگې کې استازي ولري او د انگرېزي انتخاباتو په څېر نه وي چې قمار ته ورته دي او ناکامو کانديدانو ته د رايې ورکولو په وجه ډېر خلک په شوري کې د استازي له درلودو محروم شي.

• د ولسي جرگې د هرې دورې له پای نه دوه مياشتي مخکې نوي انتخابات ترسره کېږي.

اتيایمه ماده

• د ولسي جرگې او ولسمشر لپاره انتخابات هممهاله او يو ځای ترسره کېږي.

• ټول هېواد د يوې انتخاباتي حوزې په توگه منل کېږي.

• هر مستحق افغان په هرځای کې رايه ورکولی شي، هېڅوک د

رأيي اچوني لپاره خاصي انتخاباتي حوزې ته په تلو نه مکلف کېږي.

• رايه يوه شخص ته نه بلکې يوې داسې انتخاباتي مجموعې ته

ورکول کېږي چې د ولسمشرۍ او ولسي جرگې لپاره ئې خپل غړي

کانديد کړي او خپله تگلاره ئې ولس ته اعلان کړي.

• د لاس ته راوړو آراوو په تناسب به د هرې ډلې د برياليو غړو

شمېر ټاکل کېږي او په اعلان شوي فهرست کې به د دوی د نومونو د

ترتيب له مخې غوره کېږي.

• کومي ډلې چې په سلو کې تر پنځوس زياتي رايې ترلاسه کړي؛ د

ولسمشرۍ لپاره د دې ډلې کانديد به بريالی منتخب مشر اعلانېږي

او د همدې ډلې له اعلان شوي فهرست نه به د ولسي جرگې لپاره تر

پنځم فصل ولسي جرگه

اته اويايمه ماده

• د افغانستان اسلامي دولت شورايي نظام لري، په دې نظام کې

دولت له ولس سره په مشوره مکلف دی، ولسي جرگه د افغان ولس

استازې، د ملت د ارادې او غوښتنو ممثله او تر ټولو لوړه او

باصلاحيته يوازينۍ تقنيني مرجع ده.

• د دې جرگې هر غړی د ټول ملت استازی دی نه د يوه قوم، سيمې

او ډلې استازی، نه په دې جرگې کې انتصابي غړی شته او نه ئې په

څنگ کې بله تقنيني مرجع.

نه اويايمه ماده

• ولسي جرگه ۲۱۱ منتخب غړي لري چې د ولس له لوري د پنځو

کلونو لپاره د آزادو انتخاباتو له لاري غوره کېږي.

• د هر غړي د انتخاب لپاره د رايو د شمېر نصاب د ټولو ورکړ

شويو رايو دوه سوه يولسمه برخه ده.

• د انتخاباتو طريقه داسې غوره کېږي چې په صندوقونو کې اچول

۵۰. زیات غړي غوره کېږي.

• دا پرېکړه به د انتخاباتو مستقلة اداره کوي چې مجموعي کارول شوو آراوو او د ولسي جرگې د غړو شمېر ته په پام سره د هر کاندید د بريالیتوب لپاره څو رأيي ضروري گڼل کېږي.

یو اتیایمه ماده

د ولسي جرگې لپاره د نومول شوو مواصفات دا دي:

۱. افغان وي یا لږ تر لږه تر انتخابېدو لس کاله د مخه ئې د افغانستان تابعیت تر لاسه کړی وي.

۲. د باصلاحیته محکمې له لوري په فساد، فسق او خیانت نه وي محکوم شوی

۳. عمر ئې تر پنځه وېشتو کلونو کم نه وي.

دو اتیایمه ماده

د ولسي جرگې هر غړی له هغه وروسته د منتخب غړي په توگه په غونډو کې د برخې اخستو حق تر لاسه کوي چې په دغو الفاظو لوړه وکړي: د الله تعالی په نامه لوړه کوم چې اسلامي شریعت ته التزام، د هېواد اساسي قانون ته درناوی، د ولس له حقوقو نه دفاع، د ملت له لوري راسپارل شوې دنده په امانت او تقوی ترسره کول، په خپلو ویناوو، لیکنو او اظهاراتو کې د یوه امین وکیل په توگه عمل کول او د هېواد او ولس گټې په پام کې نیول خپلي شرعي دندې گڼم او په ټول صداقت او اخلاص سره ئې د ادا کولو هڅه کوم. والله علی ما اقول وکیل.

• ولسي جرگه د کار په پیل کې د یوې بشپړې دورې لپاره خپل رئیس، د هغه لومړی او دوهم نائب، منشي او نائب ئې د رایو په اکثریت غوره کوي.

• د دې اداري هیئت وظایف او صلاحیتونه د جرگې د داخلي وظایفو په لایحې کې توضیح کېږي.

دري اتیایمه ماده

• ولسي جرگه کولی شي د داخلي وظایفو له لایحې سره سم د پوښتنې، خبرنې، نظارت او د پرېکړو د مسودو جوړولو لپاره ثابت او موقت هیئتونه وټاکي.

• د جرگې یو ثلث غړي کولی شي د حکومت د اجراءاتو د خبرنې او مطالعې لپاره د فوق العاده هیئت ټاکلو غوښتنه وکړي.

• د دې هیئتونو د جوړښت څرنگوالی، وظایف او صلاحیتونه د داخلي لایحې په ترڅ کې توضیح کېږي.

څلور اتیایمه ماده

د ولسي جرگې صاحبیتونه دا دي:

۱. د قوانینو، مقرراتو او لوايحو تصویب، تعدیل او لغو.

۲. د دولت د بودجې او تگلاري تصویب

۳. د اداري واحدونو تصویب، تعدیل او لغو

۴. د بین المللي میثاقونو او له نورو هېوادو سره د معاهدو توثیق او فسخه کول

۵. د وزیرانو شوری ته د اعتماد رایه او له وزیرانو سلب اعتماد

۲. په دې اساسي قانون کي نور مندرج صلاحیتونه ..

پنځه اتیایمه ماده

• ولسي جرگه د هېواد د ټولو چارو په اړه د خبرني او تحقیق حق لري.

• ولسي جرگه کولی شي د غړو د لسمي برخي په وړاندیز هر وزیر استیضاح ته حاضر کړي. که د وزیر وضاحت ناقص ومومي کولی شي هغه سلب اعتماد کړي.

• د سلب اعتماد لپاره د اکثریت رایه اعتبار لري.

شپږ اتیایمه ماده

د ولسي جرگې اړوند هیئتونه کولی شي له وزیرانو نه د دوی د اجراءاتو په اړه مخامخ یا تحریري پوښتني وکړي. وزیران دې پوښتنو ته په ځواب ویلو مکلف دي.

او ه اتیایمه ماده

• د ولسي جرگې له لوري تصویب شوي قوانین له هغه وروسته د نافذالاجراء قوانینو بڼه غوره کوي چي ولسمشر ئې توشیح کړي.

• که ولسمشر له مصوبې سره توافق ونلري د دوو اونیو په منځ کي به ئې له خپلو دلایلو سره ولسي جرگې ته راجع کوي، د دې مودې په تېرېدو یا د ولسي جرگې له لوري یو ځل بیا تر مخکي په زیاتو رایو تصویبېدو سره توشیح شوې او نافذالاجراء گڼل کېږي.

اته اتیایمه ماده

• د ولسي جرگې غړي، حکومت او ستره محکمه کولی شي د

قانون په اړه خپلي طرحي او وړاندیزونه ولسي جرگې ته وړاندې کړي. د جرگې د لسو غړو لخوا وړاندې شوې طرحه په هغه صورت کي تر فوري بحث لاندې نیول کېږي چي د جرگې پنځمه برخه ئې ملاتړ وکړي.

• د بودجې او مالي چارو اړوند قانوني طرحي او وړاندیزونه به یوازي د حکومت له لوري وي. خو دولت مکلف دئ چي د وړاندې شوې بودجې په ضمن کي د عوایدو قانوني او شرعي مدارک په گوته کړي.

• دولت نشي کولی د پیسو بانک نوټونو د اضافي چاپ او یا په سود د پور اخستو له لاري د بودجې کسر جبره کړي.

• داخلي او خارجي قرضه یا بلاعوضه مرسته ترلاسه کول باید د ولسي جرگې په موافقې ترسره شي.

• ولسي جرگه کولی شي له بلاسود پور سره په دې شرط توافق وکړي چي د پور ورکونکي د موخي په اړه ډاډه شي او د بېرته تأدبي معقول مدارک ئې وښودل شي.

نه اتیایمه ماده

ولسي جرگه د غور او بحث لپاره د حکومت لخوا وړاندې شوو عاجلو طرحو ته د لومړیتوب حق ورکوي، دا پداسي حال کي چي د حکومت هره وړاندې شوې طرحه به د یوې میاشتي په منځ کي خپري او وروستی پرېکړه به صادروي.

نوي يمه ماده

- د جرگې غړي د خپلي قانوني دندې د اجراء په دوران کې د خپلي رأيي په وجه تر عدلي تعقيب لاندې نه راځي.
  - له قانون نه د تخلف او د جرم د ارتکاب په صورت کې جرگې ته له اطلاع وروسته له عدلي تعقيب سره مخامخېدې شي.
  - د مشهود جرم په صورت کې اړوند اداره کولی شي هغه د قانون له غوښتنو سره سم ونيسي او جرگې ته اطلاع ورکړي.
  - د جرگې د تعطيل په دوران کې دا اطلاع د جرگې اداري هيئت ته ورکول کېږي او موضوع د جرگې راتلونکې لومړنۍ غونډې ته وړاندې کېږي.
- يو نوي يمه ماده
- وزيران د ولسي جرگې په غونډو کې برخه اخستې شي او جرگه کولی شي هغوی خپلي غونډې ته راوبلي.
- دوه نوي يمه ماده
- حکومت د روان کال په وروستۍ څلورمې کې د نوي مالي کال بودجه د تېر کال له اجمالي حسابونو سره يوځای ولسي جرگې ته وړاندې کوي او بشپړ حساب د راتلونکي کال په لومړۍ څلورمې کې وړاندې کوي.
  - که د نوي مالي کال بودجه د کال له پيله مخکې تصويب نشي د بودجې تر تصويب پورې د مخکنۍ بودجې له مخې اجراءات کېږي.
  - ولسي جرگه به بودجه د يوې مياشتې دننه تصويبوي او له بانک

نه د پور اخستلو او اداراتو ته د پور ورکولو وړانديز په پنځلو ورځو کې، که ولسي جرگه په دې مودې کې دا کار ونکړي وړانديزونه تصويب شوی گڼل کېږي.

دري نوي يمه ماده

- د ولسي جرگې غونډې علني دي، مگر دا چې د جرگې لسمه برخه ئې د سري والي غوښتنه او د جرگې اکثريت ورسره موافقه وکړي.
- هر څوک د ولسي جرگې ودانۍ ته د داخلېدو په مقرراتو ملزم او مکلف دی.

څلور نوي يمه ماده

د ولسي جرگې د غونډو نصاب د ټولو غړو دوه ثلثه او د پرېکړو نصاب ئې د حاضر غړو اکثريت دی، په استثنی د هغو مواردو کې چې په اساسي قانون کې بل ډول ښودل شوي پنځه نوي يمه ماده

- ولسي جرگه په کال کې دوه عادي غونډې لري، د عادي غونډو د کار مجموعي موده نه مياشتې ده، د اړتيا په صورت کې جرگه په خپله يا د ولسمشر په غوښتنه کولی شي د کار موده تمدید کړي.
- د ولسي جرگې فوق العاده غونډې په لاندې صورتونو کې د اړېدې شي.

- کله چې ولسمشر ئې ضرورت تشخیص کړي
- د ولسي جرگې يو ثلث غړي ئې مطالبه وکړي

شپږنوي يمه ماده

د ولسي جرگې د غړي د مړينې، استعفی، عزل او صعب العلاجه بيمارۍ په صورت کې د پاتې مودې لپاره نوی استازی د قانون له حکم سره سم انتخابېږي.

اوه نوي يمه ماده

د ولسي جرگې غړی د غونډو په يوې دورې کې د پنځلسو پرله پسې ورځو غیرقانوني غیرحاضری په صورت کې د همدې دورې له مالي حقوقو او امتيازاتو نه محرومېږي او که دا غیرحاضري يوې مياشتې ته ورسېږي نو په ولسي جرگې کې د ده عضویت ختمېږي.

اته نوي يمه ماده

- ولسي جرگه نشي کولی داسي قوانين وضع او تصویب کړي چي د هېواد له رسمي مذهب او اساسي قانون سره مغایرت ولري.
- ولسي جرگه نشي کولی د انتخاباتو په قانون کې داسي تبديلي راولي چي د اساسي قانون له غوښتنو سره مغایرت لري او د تقنينيه دورې په وروستي کال کې دا قانون تر بحث لاندې نشي نیولی.

شپږم فصل

ستره شوری

نه نوي يمه ماده

ستره شوری د افغان ولس د ارادې تر ټولو ستر مظهر دی چي غړي ئې دا دي:

۱. د ولسي جرگې غړي
  ۲. د ولسواليو او ولاياتو د جرگو رئيسان
  ۳. ولسمشر او د سترې محکمې رئيس
  ۴. د قانون ساتې شوری غړي
- وزيران کولی شي د سترې شوری په غونډو کې شرکت وکړي پرته له دې چي د رأيي ورکولو حق ولري.
- سلمه ماده

ستره شوری لاندې صلاحيتونه لري:

۱. د اساسي قانون تصویب او تعديل
۲. د جگړې پرېکړه
۳. په سترو ملي مسایلو پوري اړوند هغه قضایا خپل او

وروستی تصمیم نیول چي د هېواد په خپلواکۍ، ځمکنۍ بشپړتیا او ملي حاکمیت پوري تړلې دي.

۴. د ولسمشر د محاکمې او عزل پرېکړه

یوسل یومه ماده

ستره شوری په خپلي لومړۍ غونډي کي خپل رئیس، د هغه نائب او منشي او نائب ئې د رایو په اکثریت سره غوره کوي.

یوسل دوهمه ماده

• ستره شوری به هر کال کي یو ځل رسمي غونډه لري. دا غونډه به د سترې شوری د تاسیس له ورځي سره متصادف وي.

• د سترې شوری د غونډو نصاب د مجموعي شمېر دوه ثلثه دئ او د پرېکړو لپاره ئې نصاب د حاضر و غړو اکثریت دئ. په استثنی د هغو مواردو کي چي قانون د دوه ثلثه موافقه ضروري گڼي.

یوسل درېیمه ماده

د سترې شوری غونډي علني دي، مگر دا چي د شوری څلورمه برخه د غونډي د سري والي غوښتنه وکړي او شوری د دوی غوښتنه ومني.

یوسل څلورمه ماده

د دې شوری غړي د ولسي جرگې د غړو په څېر د خپلي رایي د څرگندولو په اړه قانوني مصئونیت لري.

اوم فصل قضاء

یوسل پنځمه ماده

قضائیه قوه د اسلامي دولت مستقل رکن دئ چي وظیفه ئې د شریعت تنفیذ، د عدالت تأمین، د فرد او اجتماع له حقوقو نه دفاع، د قوانینو پر اجراء نظارت، د جرمونو کشف او د مجرمینو تعقیب او مجازات، د جرمونو مخنیوی او د مجرمینو اصلاح او تربیت ده.

• قضائیه قوه د ابتدائیه او استئناف له محکمو او سترې محکمې څخه جوړه شوې.

• ستره محکمه د قضائیه قوې په سر کي تر ټولو مقتدره اداره ده.

• د قضائیه قوې تشکیلات، داخلي مقررات او صلاحیتونه په ځانگړي قانون کي توضیح کېږي.

یوسل شپږمه ماده

ستره محکمه یولس غړي لري چي د قضائیه قوې د عالي شوری لخوا له غوره کېدو وروسته د ولسمشر په وړاندیز او د ولسي جرگې په موافقې د اوو کلونو لپاره ټاکل کېږي.

يوسل اومه ماده

د سترې محکمې د غړو مواصفات دا دي:

۱. عمر ئې تر څلوېښتو کلو لږ نه وي
۲. ښه سيرت او ښک شهرت ولري
۳. په قرآن او حديث پوه وي، کافي فقهې پوهه ولري او د هېواد په قضائي نظام کي تخصص او د پام وړ تجربه ولري.
۴. په فساد او خيانت نه وي محکوم شوی
۵. له توظيف نه وروسته د کوم سياسي گوند عضويت ونلري.
۶. د لوړې قضائي شوري د ډېرې غړو تاييد ئې ترلاسه کړی وي

يوسل اتمه ماده

د سترې محکمې غړي د خپلي وظيفې له پيل نه مخکي د ولسمشر په وړاندي په لاندې الفاظو لوړه کوي:

د الله تعالی په نامه لوړه کوم چي د اسلامي شريعت له حکمونو او د اساسي قانون له غوښتنو سره سم به حق او عدالت تأمينوم، په هرې قضیې کي به د شريعت او قانون په رڼا کي قضاوت کوم، نه به د شريعت خلاف رایه وړاندي کوم او نه به د قانون خلاف پرېکړه کوم، د قضاء سپېڅلي وظيفه به په بشپړ امانت، صداقت او بې طرفۍ سرته رسوم. والله علی ما اقول وکیل.

يوسل نهمه ماده

• قضائيه قوه د ټولو هغو قضایاوو او دعوو د څېړلو صلاحيت لري چي د حقيقي يا حکمي ذواتو له لوري په قانوني توگه محکمې

ته وړاندي کېږي. د دولت اړوند دعاوي، که د مدعي په توگه وي يا مدعي عليه په توگه، قضائيه قوې ته راجع کېږي.

- قضائيه قوه د هرې هغې فيصلې، مقررې او لايحې د ابطال حق لري چي د شريعت مخالف وي او يا د وگړو او اجتماع مسلم حقوق تر پښو لاندې کړي.
- هر فرد او ډله کولی شي د داسي فيصلو او پرېکړو د ابطال لپاره محاکمو ته مراجعه وکړي.

يوسل لسمه ماده

هيڅ قانون، په هيڅ حال کي نشي کولی د قضایاوو د څېړلو په اړه د قضائيه قوې د واک ساحه محدود کړي او بلي مرجع ته ئې محول کړي، د قضائيه قوې له محدودې بهر د خصوصي او نظامي محکمو تشکيل د قانون خلاف عمل گڼل کېږي.

يوسل يولسمه ماده

- ستره محکمه د حکومت، محکمو او افرادو په غوښتنه کولی شي له اساسي قانون سره د ټولو لوايحو، مقرراتو، تقنيني احکامو، بين المللي معاهدو او میثاقونو مطابقت وڅېړي او په اړه ئې پرېکړه صادر کړي.
- ستره محکمه له اساسي قانون نه پرته د ټولو نورو قوانينو د تفسير صلاحيت لري.

يوسل دولسمه ماده

د قضائيه قوې د مامورينو په اړه د دولت د نورو مامورينو اړوند

قوانين نافذ دي خو د دوی تقرر، انفکاک، ترفیع، تقاعد، مجازات او مکافات د ستري محکمې له لوري د قانون مطابق ترسره کېږي.
یوسل دیارلسمه ماده

د ولسي جرگې درېیمه برخه غړي کولی شي د ستري محکمې د رئیس یا غړي د محاکمې یا عزل غوښتنه وکړي او د ولسي جرگې دوه ثلثه غړي د هغه د عزل او محاکمې پریکړه کولی شي، محاکمه به ئې د قانون مطابق او د ستري محکمې لخوا د ټاکلي محکمې له لوري ترسره کېږي.

یوسل څوارلسمه ماده

• د افغانستان په محکمو کې ټولي محاکمې په علني توګه ترسره کېږي او هر څوک له قانون سره سم په هغوی کې د ګډون حق لري. استثنائي حالات په قانون کې توضیح کېږي، خو د حکم اعلان به په هر صورت کې علني وي.

• محکمه مکلفه ده د صادر شوي حکم ټول اسباب او دلایل په خپلي پرېکړې کې څرګند کړي.

یوسل پنځلسمه ماده

• د محکمو ټولي پرېکړې واجب التعمیل دي.
• قاتل او ضارب له مضروب او د مقتول له ورته وو پرته هیڅوک نشي بڅښلی.

• حدود نشي معاف کېدی

• په هغو مواردو کې چې د کوم انسان حق تلف شوی، له متضرر

شوي کس نه پرته بل څوک د مجرم سزا نشي بڅښلی.

• په نورو مواردو کې د قتل د پرېکړې له تنفیذ سره د ولسمشر توافق ضروري دی

یوسل شپاړسمه ماده

• د افغانستان د اسلامي دولت ټول محاکم؛ په ټولو هغو قضایاوو کې چې ورته راجع کېږي، د شریعت احکام پلي کوي او په حقوقي او جزائي برخو کې د حنفي فقهې مطابق پرېکړې کوي.

• محکمه کولی شي په شخصي منازعاتو کې او هغه مهال چې د قضیې اړوند لوري د نورو مذاهبو پلویان وي، د دوی په اتفاقي غوښتنه، د نورو اسلامي مذاهبو پر بنسټ د منازعې د حل و فصل پرېکړه وکړي.

یوسل اولسمه ماده

• قاضیان د ستري محکمې په وړاندیز او د ولسمشر په منظوري ټاکل کېږي.

• د قاضیانو د تقرر، تبدیلی، ترفیع، مؤاخذه او تقاعد پرېکړه د ستري محکمې صلاحیت دی.

• که قاضي په جنایت متهم شي، قضیه د ستري محکمې له لوري خپل کېږي، د جرم د اثبات په صورت کې ولسمشر ته د هغه د عزل وړاندیز کوي او له عزل کېدو وروسته د قانون له حکم سره سم مجازات کېږي

یوسل اتلسمه ماده

• د جرمونو کشف د پولیس لخوا او تحقیق او په محکمې کې د دعوا اقامه د څارنوالۍ له لوري د قانون له احکامو سره سم ترسره کېږي.

• څارنوالی د اجرائیه قوې برخه او په خپلو اجراءاتو کې خپلواکه ده، تشکیل، صلاحیت او د اجراءاتو څرنگوالی یې د قانون له لاري تنظیمېږي.

• د وسله والو ځواکونو، پولیسو او ملي امنیت کارکوونکو د وظیفوي جرمونو کشف د ځانګړي قانون مطابق او تحقیق یې د څارنوالۍ لخوا ترسره کېږي، ستره محکمه او څارنوالی کولی شي د دوی لپاره ځانګړې اداره او محکمه جوړه کړي.

یوسل نولسمه ماده

د دعوی لوري په خپلي مورنۍ ژبې د قضیې پر موادو او اسنادو د پوهېدو او خبرو کولو حق لري.

اتم فصل قانون ساتې شوری

یوسل شلمه ماده

قانون ساتې شوری د اساسي قانون د تفسیر او لدې قانون سره د هېواد د نورو مهمو قوانینو د مطابقت خپرلو تر ټولو لوړه مرجع ده. یوسل یووېشتمه ماده

قانون ساتې شوری په لاندې توګه له یو دېرش غړو څخه جوړه شوې:

۱. د ولسي جرګې رئیس

۲. د سترې محکمې رئیس

۳. لوی څارنوال

۴. د هغو احزابو مشران چې په ولسي جرګې کې لږ ترلږه شل غړي لري.

۵. کوم احزاب چې په ولسي جرګې کې تر شلو زیات غړي لري د هرو شلو غړو په مقابل کې یو داسې کس قانون ساتې شوری ته معرفي کوي چې په شرعي علومو کې کافي پوهه ولري او په قانوني او حقوقي چارو کې د بصیرت خاوند وي.

۲. باقي غړي ئې د سترې شوری د غړو له لوري له هغو شخصیتونو څخه غوره کېږي چې پورتنې مواصفات لري.
- د سترې شوری غړي کولی شي د دې شوری له غونډې پرته هم د قانون ساتې شوری د غړو په اړه خپله رایه اظهار کړي.
- یوسل دوه وېشتمه ماده
- قانون ساتې شوری خپل رئیس، نائب رئیس او منشي، محدود اداري هیئت او د قوانینو د خپرلو ثابت متخصص هیئت د رایو په اکثریت سره غوره کوي.
  - د دې شوری غړي د پنځو کلو لپاره غوره کېږي.

نهم فصل اداره

- یوسل دروېشتمه ماده
- د افغانستان د اسلامي دولت اداري نظام دوه؛ مرکزي او محلي برخې لري، مرکزي اداره په وزارتونو او محلي اداره په ولایاتو مشتمله ده، دې ته ترجیح ورکړی شوې چې په محدود اداري نظام اکتفاء وشي او د هیواد مالي امکانات په عمراني برخو کې او د هېوادوالو د اقتصادي حالت په ښه کولو ولگېږي.
  - د وزیرانو د شوری د غړو شمېر د ولسمشر او د ولسمشر د مرستیال په شمول له اولسو تنو او د ولایاتو شمېر له دېرشو نشي زیاتېدی.
  - هیڅ وزارت له نهو زیات ریاستونه نشي درلودی.
  - هغه سیمه د یوه ولایت په توګه منل کېږي چې نفوس ئې تر اوو لکو لږ نه وي او لږ تر لږه نه ولسوالۍ ولري.
  - په هیڅ ولایت کې تر څوارلسو زیاتې ولسوالۍ نشي جوړېدی.
  - هغې سیمې ته د ولسوالۍ نوم ورکول کېږي چې نفوس ئې تر

اوپا زره لږنه وي

- د ولاياتو او اړوند لاندې ادارو شمېر، ساحه او تشکيلات ئې د نفوسو د شمېر او جغرافيايي حالت له مخې ټاکل کېږي.
- د وزارتونو تشکيلات تر رياستونو پورې او د ولاياتو تشکيلات تر ولسواليو پورې د ولسمشر په وړاندیز او د ولسي جرگې په موافقې جوړېږي.
- د دغو ادارو د مسئولينو وظيف او صلاحيتونه د ولسمشر په وړاندیز او د ولسي جرگې په تاييد ټاکل کېږي.

يوسل څلرو ويشتمه ماده

- هر ولايت خپله مننځه ولايتي جرگه لري چې د ولايت د نفوسو د شمېر په تناسب به ئې د غړو شمېر لږترلږه د ولسواليو د شمېر په اندازه او زيات نه زيات د دې شمېر دوه برابره وي.
- هر سياسي گوند او انتخاباتي مجموعه به په اړوند ولايت کې د خپلو لاس ته راوړو رايو په تناسب خپل استازي دې جرگې ته معرفي کوي.
- ولايتي جرگه له خپلو غړو څخه يو تن؛ د رايو په اکثريت د رئيس په توگه غوره کوي.
- د دې جرگې غړي د پنځو کلو لپاره غوره کېږي.

يوسل پنځه ويشتمه ماده

د ولايتي جرگې دندې دا دي:

۱. د ولايت په چارو کې والي ته او د ولايتي چارواکو په اړه

ولسمشر او مرکزي ادارو ته مشوره ورکول.

۲. د جرگې دوه ثلثه غړي کولی شي له ولسمشر نه د والي د عزل غوښتنه وکړي، ولسمشر به يا دا غوښتنه مني او يا به جرگې ته قناعت ورکوي، د عدم قناعت په صورت کې قضيه ولسي جرگې ته محول کېږي.

۳. والي په اړوند چارو کې له ولايتي جرگې سره په مشوره مکلف دی، د دوی پوښتنو ته به ځواب وايي او له خپلو اجراءاتو څخه به ئې خبروي.

يوسل شپږ ويشتمه ماده

- هره ولسوالۍ خپله مننځه شورى لري چې د غړو شمېر به ئې د ولسوالۍ د نفوسو په تناسب لږترلږه نه کسان او زيات ترزيات اولس تنه وي.
- هر سياسي گوند او انتخاباتي مجموعه به په اړوند ولسوالۍ کې د خپلو لاس ته راوړو رايو په تناسب خپل استازي دې جرگې ته معرفي کوي.
- د ولسوالۍ جرگه له خپلو غړو څخه يو تن؛ د رايو په اکثريت د رئيس په توگه غوره کوي.
- د دې جرگې غړي د پنځو کلو لپاره غوره کېږي.

يوسل اووه ويشتمه ماده

- د ولسوالۍ د جرگې دندې د ولسوالۍ په کچه ولايتي جرگې ته ورته دي.

یوسل اته ویشتمه ماده

• د هر جامع جومات په سطح د مربوطه سیمې د دائمي او موقت اوسېدونکو (کلیوالو او کوچیانو) په رایه کلیواله شوری جوړېږي، دغو شوراگانو ته دا واک ورکول کېږي چې د خپلې سیمې د ورځنیو لاندو او شخړو د حل و فصل، روغې جوړې او د ضرورت په صورت کې قضا ته د محول کولو صلاحیت ولري.

• د دغو جرگو غړي د دریو کلو لپاره غوره کېږي.
• په ساحه کې د دولت اداري چارواکي به د دغو شوراگانو مشورو ته ترممکنه حده اعتناء کوي.

یوسل نه ویشتمه ماده

• د ښاري چارو د تنظیم او ادارې لپاره ښاروالۍ جوړېږي.
• هره ښاروالۍ منتخبه شوری او منتخب ښاروال لري چې د ښاریانو په مستقیمه رایه د دریو کلو لپاره غوره کېږي.
• د ښاروالیو وظایف او صلاحیتونه د ځانگړي قانون له مخې ټاکل کېږي.

لسم فصل اضطراري حالت

یوسل دېرشمه ماده

• که پر هېواد د برید، جگړې، لوی اغتشاش او ستر آفت په وجه د دولت عادي اجراءات او د قانون پلي کول په ټول هېواد یا د هېواد په کومې برخې کې محال او ناشوني شول، دې حالت ته د اضطرار حالت ویل کېږي.

• د اضطرار حالت د ولسمشر په وړاندیز او د ولسي جرگې په موافقه تر دوو میاشتو اعلانېدې شي، د تمديد په صورت کې ئې د ستري شوری موافقه ضروري ده.

یوسل یو دېرشمه ماده

ولسي جرگه او ستره شوری به هغه فوق العاده صلاحیتونه مشخص کوي چې د اضطرار په دغو حالتونو کې ئې د ولسمشر په واک کې ورکول ضروري گڼي.

یوسل دو دېرشمه ماده

د اضطرار په حالت کې لاندې فوق العاده واکونه دولت ته موقتاً ورکول کېږي.

۱. د محکمې له حکم نه پرته د مشکوکو کسانو نیول، توقیف، له هغوی نه تحقیق، استوگنځي ئې پلټل او په مراسلاتو ئې نظارت کول.

۲. په غونډو او تظاهراتو بندیز

یوسل دري دېرشمه ماده

د اضطرار په حالت کې نه په اساسي قانون کې تعدیل راتلی شي او نه ئې نوري برخې معطل کېدی شي.

یوسل څلور دېرشمه ماده

• که د اضطرار حالت د انتخاباتو تر نېټې دوام وکړي، ولسي جرگه کولی شي انتخابات تر دریو میاشتو وځنډوي، د مزید ځنډولو صلاحیت ئې د سترې شوری په واک کې دی.

• د اضطرار حالت له ختمېدو وروسته به د دوو میاشتو په منځ کې انتخابات ترسره کېږي.

یوسل پنځه دېرشمه ماده

د اضطرار په حالت کې دولت ته ورکړی شوی فوق العاده صلاحیتونه د دې حالت له پای ته رسېدو سره سم پای ته رسي.

یولسم فصل متفرقه احکام

یوسل شپږ دېرشمه ماده

• په دې اساسي قانون کې داسې تعدیل نشي راتلی چې له اسلامي شریعت سره تطابق ونلري

• مجاز تعدیل د قانون ساتې شوری په وړاندیز او د سترې شوری د دوه ثلثه غړو په موافقه راتلی شي.

یوسل اوه دېرشمه ماده

• له عمومي انتخاباتو نه مخکې هر هغه حزب او ډله چې په انتخاباتو کې برخه اخلي د حزب دننه انتخابات ترسره کوي؛ تر څو خپل منتخب مشر او د هر اداري واحد په کچه منتخب استازی غوره کړي، دا انتخابات له دوی سره مرسته کوي چې د ولسمشرۍ او ولسي جرگې لپاره داسې غړي ونوموي چې د غړو ډېری ئې ملاتړ کوي.

• کوم منتخب غړي چې د جرگې د عضویت په دوران کې د خپلو موکلینو د رأیې خلاف له بل حزب سره یوځای شي، په جرگې کې خپل غړیتوب له لاسه ورکوي، دا ځکه چې ولس هر غړي ته د یوې داسې مجموعې په ضمن کې رأیه ورکړې چې ځانگړې تگلاره لري،

- بلي ډلي ته د دوی تگ د دې اعتماد او شرط خلاف دى. دا د دې لپاره چې په جرگې کې د ناروا تنافساتو مخنيوى وشي او د آراءو د پير پلور او د امتيازاتو د ترلاسه کولو په موخه له يوې ډلي بلي ته د تگ راتگ مخنيوى وشي،
- د جرگې په غونډو کې به رأى اچونه علني وي مگر په هغو مواردو کې چې د جرگې دوه ثلثه د سري والي غوښتنه وکړي.
- په مجلس کې به د هرې ډلي لپاره د ناستې بېله برخه ټاکل کېږي، لويې ډلي ښي او کينې لوري ته مخکې او وږې ورپسې.
- يوسل اته د پرشمه ماده
- هر کال به د نوى افغانستان د تأسيس ورځ د سترو ملي مراسمو په ترڅ کې لمانځل کېږي، په دې ورځ به عامه رخصتي وي.
- د ايرانيانو، انگرېزانو، روسانو او امريکايانو د يرغل ورځې او د شور او مه به تل د تورو ورځو په توگه غندل کېږي او د دغو يرغلگرو ځواکونو له اشغال نه د هېواد د آزادۍ ورځې به د تاريخي ورځو په توگه لمانځل کېږي، په دغو ورځو کې به له رخصتۍ پرته خاص مراسم ترسره کېږي.
- يوسل نه د پرشمه ماده
- د افغانانو ملي او قانوني لباس د شريعت په رڼا کې ټاکل کېږي، د شرعي لباس فرضي حد همغه دى چې په لمانځه او د حج په مراسمو کې ئې بايد ښځې او سړي مراعات کړي، له دې زيات په مستحباتو کې راځي او د خلکو خوښي ته پرېښودل شوي.

- د سړو او ښځو لپاره گناه ته هڅوونکې او د انساني کرامت مغاير جامه ممنوع ده.
- له ښځو او د دوی له تصوير نه د تجارتي اعلاناتو او دې ته ورته اغراضو لپاره کار اخستل منع دي.
- د دې لپاره چې د نجونو او هلکانو مختلط تعليمي نظام منفي پايلې لري، دولت به په اختلاط نه ولاړ تعليمي نظام رامنځته کوي.
- همداراز دولت به په اداري نظام کې داسې تبديلي راولي چې د نامحرمو د غيرمجاز اختلاط مخنيوى وکړي.
- يوسل څلوېښتمه ماده
- د افغانستان په اسلامي دولت کې جومات يوازنى سپېڅلى مذهبي مقام دى چې ټول ولس ئې په درناوي او احترام مکلف دي.
- خطيب او امام په ديني او اجتماعي چارو کې د ولس لارښوونه کوي.
- امام، خطيب او مؤذن د لمونځ کوونکو له لوري غوره کېږي، هغه څوک تر نورو د امامت لپاره اهل گڼل کېږي چې ديني پوهه ئې تر نورو زياته او قرآن ئې تر نورو زيات حفظ وي.
- د چا پر خطابت، امامت او آذان چې لمونځ کوونکي راضي نه وي خپلې دندې ته دوام نشي ورکولى.
- د امامت، خطابت او آذان په بدل کې مالي معاوضه نشي ترلاسه کېدې.
- د قانون له ماتولو او بغاوت نه د خلکو له رابللو پرته په نورو

مواردو کي د جومات خطیب په خپلو خطبو او مواعظو کي آزادي او مصئونیت لري.

یوسل یو څلوېښتمه ماده

د هیڅ انسان د تجلیل او تعظیم لپاره د هغه مجسمه او تصویر او پر قبر ئې قبه، زیارت، جومات او مېله ځای نشي جوړېدی او جنده او بیړغ نشي پرې ودرېدی

یوسل دوه څلوېښتمه ماده

ولسمشر، د ده مرستیال، وزیران، د سترې محکمې رئیس او غړي، والیان او د وسله والو ځواکونو او پولیسو جنرالان له دولتي ادارو او اشخاصو سره هیڅ ډول انتفاعي معامله نشي ترسره کولی، د ورځنیو شخصي اړتیاوو په ارتباط راکړه ورکړه لدې حکمه مستثنی ده.

یوسل درې څلوېښتمه ماده

ولسمشر، د ولسمشر مرستیال، وزیران، د ولسي جرگې رئیس، د سترې محکمې رئیس، غړي او قاضیان، والیان او د وسله والو ځواکونو او پولیسو افسران د وظیفې د تصدې په دوران کي په نورو مشاغلو د مصروفېدو حق نلري. هغه تدریسي، روزنیز او څېړنیز مصروفیتونو له دې مستثنی دي چي په فارغو فرصتونو کي ترسره کېږي.

یوسل څلور څلوېښتمه ماده

قاضیان، څارنوالان، د فوځ او پولیس افسران او د ملي امنیت

کارکوونکي د وظیفې په دوران کي د سیاسي فعالیت او په سیاسي گوندونو کي د عضویت حق نلري.

یوسل پنځه څلوېښتمه ماده

د ولسمشر، د ولسمشر د مرستیال، وزیرانو، د سترې محکمې د رئیس، غړو او قاضیانو، والیانو، د وسله والو ځواکونو او پولیسو د لوړ پوړو افسرانو شتمني؛ له توظيف نه مخکي او د مأموریت په پای کي، د اړوند ادارې له لوري ثبت او اعلانېږي او د غیر موجه زیاتوالي پوښتنه ترې کېږي.

یوسل شپږ څلوېښتمه ماده

• د انتخاباتو د اجراء مستقل ریاست د خپلواکې ادارې په توگه د انتخاباتو د اجراء دنده په غاړه لري.

• د انتخاباتو اړوند لوايح او مقررات د ولسي جرگې له لوري تصویب کېږي.

• رئیس او د شوری غړي ئې د ولسي جرگې له لوري د شپږو کلو لپاره غوره کېږي.

یوسل اوه څلوېښتمه ماده

• د افغانستان په هیڅ گوت کي او په هیڅ پلمه بهرني وسله وال ځواکونه نشي مستقر کېدی، نه د کورنۍ جگړې د ختمولو په پلمه او نه د بهرني تېري د دفعه کولو په پلمه، هیڅ بهرني هېواد ته د نظامي اړو جوړولو اجازه نشي ورکول کېدی.

• د هېواد په سرحدي پولو کي هر ډول بدلون ممنوع دی، مگر

هغه جزئي اصلاحات چې يوطرفه نه وي، د هېواد گټې پکې مراعات شوې وي، او زموږ خپلواکي او د هېواد ځمکنۍ بشپړتيا ته زيان ونه رسوي، او د سترې شوری ۷۵ د هغه په تاييد کې رايه ورکړي.

- د افغانستان اسلامي دولت کولی شي هر هغه چا ته سياسي پناه ورکړي چې د اسلامي شريعت له مخې د پناه وړکولو مستحق وي.
- په افغانستان کې مېشت خارجي اتباع د دې هېواد د قوانينو په رعايت مکلف دي.

- دولت د دوی د حقوقو رعايت او حفاظت تضمینوي.

یوسل اته څلوېښتمه ماده

د هېواد د اشغال او د اشغالگرانو په لاس د تېل شوو حکومتونو د تسلط په دوران کې د عامه ملکیتونو او افتخاري القابو اعطاء لغوه او بې اعتباره دي.

یوسل نه څلوېښتمه ماده

- د دې قانون له مخې دا کسان د جنایتکارانو او ملي خائنو په نامه یادېږي:

۱. بهرنیو ځواکونو ته ئې پر هېواد د برید بلنه ورکړې وي

۲. د پردیو تر قومندې لاندې د خپل ولس په ضد جنګېدلی وي

۳. د هېواد د اشغال په دوران کې په وسله والو ځواکونو، پولیس او استخباراتي ادارو کې په مهمو دندو ګمارل شوي وي.

۴. بهرنیو ته ئې د هېواد د سلامتیا په ضد جاسوسي کړې وي او داسې اطلاعات ئې ورکړي وي چې هېواد ته ئې تاوان رسولی.

۵. په ډله ییزو قتلونو کې ئې لاس وي.

- له سترې شوری پرته هیڅوک جنایتکاران نشي بڅښلی، د عفوي په صورت کې هم په مهمو دولتي دندو نشي ګمارل کېدی.

یوسل پنځوسمه ماده

دولت مکلف دی چې د ښاري او کلیوال ژوند تر منځ شته ژور توپیرونه له منځه یوسي او پرېږدي چې د ښارونو په ځانګړي توګه د مرکز او سېدونکو ته هومره تسهیلات ورکړي شي چې له اطراف سره ئې مقایسه ممکن نه وي، برېښنا، پاکي اوبه، روغتونونه، پوهنتونونه، پاڅه سړکونه، پارکونه، بنگلې او ټول په مرکز کې او اطراف له دې ټولو محروم، دا کار له یوې خوا د عدالت خلاف او ظالمانه دی او له بلې خوا په ښارونو کې د خلکو د تجمع او له اطراف نه ښارونو ته د خلکو د راګوزېدو باعث کېږي او کرڼه چې د هېواد اقتصادي برخې ترټولو ستره منبع ده په کلکه زیانمنه کېږي.

یوسل یو پنځوسمه ماده

د دې اساسي قانون د تصویب او تنفیذ لپاره لاندې اجراءات ترسره کېږي:

- له شپږو نه تر نهو میاشتو مودې لپاره به موقت حکومت جوړېږي.

- د دې حکومت تر اشراف لاندې د انتخاباتو د بې طرفه او مستقل ریاست له لوري او د دې اساسي قانون مطابق، د متناسب تمثيل پر بنسټ به داسې یو ځلي انتخابات ترسره کېږي چې په نتیجه کې ئې

منتخب ولسمشر او د ولسي جرگې او سترې شوری غړي انتخاب شي.

- ستره شوری به دا اساسي قانون تصویبوي او د منتخب ولسمشر له توشیح وروسته به د نافذ اساسي قانون بڼه غوره کوي
- د دې اساسي قانون له تصویب نه وروسته، ټول هغه قوانین او مقررات لغو دي چې لدې قانون سره مغایرت لري.

ملي سرود

بښاد آباد کړې باري ربه خوږ وطن د افغانانو
 دا معبد د خدای منونکو، دا مرقد د شهیدانو
 د ده نوم د لیکل شوی د تاریخ په زړه کې ښکلی
 دا معبر د ښکیلاکگرو، دا مدفن د غاصبانو
 فاتحان به څنگه سرکړي ستا د دنگو غرونو څو کي
 نسکور شوی دلته تل د هر بیرغ د غلیمانو
 روزل شوي ستا په غېږ کې د تاریخ بت ماتونکي
 زېږنتون د فاتحانو، روزنتون د مخکښانو
 هره لوبښت ستا د لمنې د شهید په وینو سره ده
 ته هېواد د اتلانو، ته مورچل د مؤمنانو
 په لېمو دي قبول کړي گران گامونه د غازیانو
 شیندې خاورې د سپکاوي په سرمخ د چاکرانو
 دلته او سپنه ایمان دي ټکر شوي څو څو ځله
 له ذلت نه پرته نه وو برخلیک د ملحدانو

تا تم کړي طوفانونه، ټول عالم ستا پوروی
 ته یاور د مستضعفو، ته ناجي د بې وزلانو
 د تقدیر لومه ئې کاري غولېدلي ستا په لوري
 د زوال نېټه چي راشي د زبرځواکو سرکښانو

